YARIM AY

No 50

1 Mart 1937

15 krş.

e sokup
pesleyen
rülünce,
bertaraf
yici ve

yüzler

n önce
N „ kre-
k verir.
uhafaza
ni kul-
aksınız.
lirsiniz.

EĞER KENDİNİZDE BU KUDRETİ BULUYORSANIZ, TECRÜBEDEN ÇEKİNMEYİN!

Bugün evlenme bir talih meselesidir. Aldığımız Bayanın mizacımıza ve tabiatımıza uygun olup olmadığını lâyıkıyla bilmediğimiz, ve tayin edemediğimiz için, istikbalimizi kör bir talihe havale etmekten çekinmeyiz. Kendini bilen gençler, onun içindir ki evlenmekten çok korkarlar. Mustakbel karısının iyi bir hayat arkadaşı olabileceğini, önceden tayin için, büyük fedakârlıklarda bulunacak kimseler çoktur.

İşte bilginin biri, bu piyango işini talihe bırakmamanın çaresini bulduğunu iddia ediyor ve diyor ki:

« Kendinize hayat arkadaşı seçtiğiniz kadının, istikbalde nasıl bir vaziyet alacağını tayin edemezsiniz. Fakat aşağıdaki noktalara dikkat etmekle, bunu bir dereceye kadar bulmak mümkündür: Evlenmede ilk esas tarafların biribirini ciddî sevebilmesidir. Demek ki ilk aranacak şey: birinci defa tanışmada hasıl olan hissin, devam edip etmiyeceğini tayin etmektir. İlk gördüğünüz kız veya erkek sizi teshir edebilir. Fakat, tecrübe ile biliyoruz ki bu ilk heyecanlı devirler geçince hisler değişiyor, ve ayrılmalar bundan hasıl oluyor. Bunu anlamak için: erkek ile kadın biribirlerini tanıdıkları, ilk temas ettikleri zaman, iki tarafın duyduğu heyecanı, bir elektrik aletile muayene etmelidir. İlk el sıkışta, ilk göz göze gelişte, ve nihayet ilk öpüşte iki taraf ta müsavi derecede heyecan duyuyorsa, istikbalden korkulmaz. Fakat birinin heyecanı ötekine faik ise.. o çiftin ileride anlaşmaları imkânı azdır.

İkinci tecrübe: cinsî rabıta tecrübesidir. Bu da iki tarafın kanlarını biribirine mezcetmelerile mümkündür. Kanların karışması sevginin derecesini gösterebilir. Bu kan karışışını bir elektrik aletile muayene mümkündür. Müsbet netice karı kocanın anlaşabileceklerini izaha kâfidir.

Üçüncü tecrübe: sinir tecrübesidir. Taraflarndan biri çok sinirli, diğeri çok durgun ise kolayca geçinebilirler. Tabiat, bu iki tezat arasında bir ahenk tesisine kadirdir. Fakat, iki taraf ta sinirli ise, geçinmek hemen de imkânsızdır. Bu sinir derecesini şu suretle tecrübe etmek mümkündür: Herhangi ânî bir gürültü.. veya ânî bir hadise karşısında kız veya erkekten biri, diğerinden daha çok müteessir olursa; asap bakımından biri ötekinden bozuk demektir. Bu takdirde evlenmeden hayır beklenmez.

Eğer kendinizde bu kudreti görüyorsanız tecrübeden çekinmeyiniz! ».

— Sizde mi İzmir vapuruyla hareket ediyorsunuz sayın Bayan?

— Evet Bay !..

— Görülüyor ki bu yolculuk sizi çok üzüyor. Gözyaşlarınızın sebebini sorabilir miyim?.

. . . .

— Mutlaka kocanızdan ayrıldığınız için olacak ! Haklısınız, genç yaşta ?....

— Teessüf ederim!.. Beni bu kadar aptal mı sandınız?..

—Doktorcuğum! Rejim yaptığım, hamurlu şeyler yemediğim halde, mütemadiyen şişmekteyim?..

— Yaptığınız rejimi, ve neler yediğinizi söyler misiniz dostum?.

— Apartmanımda maşiyen dolaşıyorum, büroda tuvalete ayağımla gidiyorum. Günde ancak beş defa yiyorum. Bu yemeklerim de ancak: süt, tereyağ, jambon, siyah havyar, pasta, soğuk etler, peynir, reçel, meyva.. yumurtadan ibarettir?

(Çinli kulak kabartır)

Konuşanlardan biri — Japonyadaki kabine buhranlarına ne mana verirsiniz Bay?

Diğeri — Askerler, idareyi tamamen ele almak istiyorlar, aldılar da.

Bir diğeri — Doğru düşünüyorsunuz! Askerler Asya kıtasında büyük fütuhat peşindedirler. Acaba gözleri Filipinde mi? Sibiryada mı?..

Çinli — Allahuâlem!.. Bana kalırsa kavga bizim yorganın başında!..

Bayan—Hani, beni aldığın zaman Büyük harpta milyonlar kazandığından bahsetmiştin. Pırlantlar, kürkler, otomobiller, apartmanlar vadeylemiş - din ?.. Bunları görmek şöyle dursun; alacaklılar hergün kapıyı kırıyorlar!..

Bay — O zaman pek tecrübesiz olduğum için, haydan gelen huya gitti... Şimdi yeni bir umumî harp patlarsa, öyle tecrübeli, öyle tecrübeliyim ki!... Yapacağım vurgunu sen o zaman seyret.

— Yahu! Galiba Hatay işinde, yine bulanık suda avlanmak istiyenler varmış?..

— Öyle mi!.. Neler oluyor, neler geçiyor?..

— Birtakım boş kafalılar hakka, tarihe, kuvvete dayanan dileklerimizin; yalan dolanla, düzen ve fesatla önüne geçmek istiyorlar. Sözde, Hatayı silâhla zaptedeceklermiş !!....

— Türkün yumruğu beyinlerine inince, turubun çıkışını anlarlar.

KISMET CİLVESİ

Yaşlı adam, acı acı gülümsedi. — Hakkım be birader.. Hakkımı istiyorum!

Haydarpaşadan vapura binmişlerdi. Güvertedeki birinci salona girdiler. Şişman genç, benim oturduğum sıranın karşısındaki boş sırayı işaret etti:

— Şuraya oturalım!

Yaşlı adam, biletini gösteriyordu:

— Benimki, ikinci mevki.

Şişman genç, zorladı; onu kolundan tutmuştu:

— Otur aldırma...

Yaşlı adam, içini çekti, oturdu; sap yerine geçirilmiş kalın ipten tuttuğu eski serviyeti, yavaşca ayaklarının dibine bıraktı.

Şişman genç, cebinden bir paket çıkarmıştı; yaşlı adama uzattı. O, ne kaşıyle gözüyle, ne halile tavrıyle teşekkür etmeden cigarayı almıştı; durgun bir sesle sordu:

— Münakasadan mı geliyorsunuz?

Şişman genç, başını salladı:

— Evet.

Yaşlı adam, dalgın dalgın, cigarasının dumanlarına bakıyordu:

— Ne kadar? Büyük bir iş mi?

Şişman genç, boynunu büker gibi dudaklarını bükmüştü:

— Çok değil... Elli liralık kadar...

Yaşlı adam, gözlerini, kısa aralarla çektiği cigarasının dumanlarından ayırmıyordu:

— İşi, üzerine aldın mı?

— Aldım.

— Haydi hayırlısı...

Şişman genç, yaşlı adama sordu:

— Sen, nereye böyle?

Yaşlı adam, hafifce omuzlarını oynattı:

— Uzun... Sorma...

Fakat, küçük bir damlacık bekleyen dolu bir kap gibi, birden taşıvermişti:

— İstifa ettim!..

Şişman genç, alâka ile doğruluverdi:

— Hadi canım... Neye? Ne oldu?

Yaşlı adam, başını sallıyordu:

— Artık fazla dayanamadım... ben, çalıştıktan sonra, nerede olsa ekmeğimi çıkarırım!

Şişman genç, tasdik ederek baktı:

— Elbette... Ona, şüphe mi var?

Yaşlı adam, göğüs geçirdi:

— Oranın camcısıyım... Adım öyle... Çilingirlik, sobacılık, lehimcilik hepsini ben, yapıyorum.

Yaşlı adama, dikkatle bakmağa başlamıştım. Buruşuk yüzü, kansızdı. Bebeklerinin, ışıkları islenmiş gözlerinin kenarlarına damar damar kan oturmuştu; kirpikleri, ağlamaktan dökülmüşe benziyordu. Başında, solukluktan sararmış gümüşi kasket vardı. Ceketi, pantalonu ile ayrı eş, lâcivert yeleğinin orta düğme iliğine, ince yün şerit köstek bağlıydı. Çürük, küt tırnaklı parmaklarının boğum yerlerine, avucunun içindeki çizgilere kadar siyah kir, kurum dolmuş nasırlı elleri, onu yalancı çıkarmıyordu:

— Ne iş gösterilirse, yüksünmeden yapıyorum... Eh, Allaha şükür, tuttuğum işi de başarıyorum... Amma, artık bıçak kemiğe dayandı. Düne kadar ursa boca geçiniyordum. Bu sabah, ipi kopardım.

Elini cebine attı, yırtık bir kâğıda sarılı küçük bir paket çıkardı, şişman gence uzattı:

— Cam kesecek elmas... Dün aldım... Daha, hiç kullanmadım.

Şişman genç, yırtık kâğıdı açtı, üst alt kapakları açık duran mukavva kutudan cam kesme aletini çıkardı, baktı.

Yaşlı adam anlatıyordu:

— Elmas, gayet iyidir. Sana, bir liraya bırakırım... Bana, şimdilik lüzumü yok... Artık, nerede, ne zaman çalışacağım, belli değil...

Sisman genç, yaşlı adamın yarım ağız teklifinden kat'î bir taahhüt altına girivereceknmiş gibi, aleti kutuya koydu ve kutuyu yırtık kâğıda sararak uzattı:

— Peki neden istifa ettin?

Yaşlı adam cam kesme aletini, t... rar cebine koyduktan sonra yutku...

— Bir değil, beş değil; hangi bi... sayayım dostum?.. Maaşın adı yirmi... lira, ele geçen on sekiz buçuk li... Haydi, ona da bereket, diyelim. B... aldıkları zaman; bu kadarla kalm... arttırırız! dedilerdi. Arttırılmasından... geçtim, tek kesmesinler de... Bayram... bir aylık ikramiye verilecekti. İşten b... kaldırılıp ta muhasebe odasına uğrama... vaktim, zamanım olmıyor ki... İkramiy... herkese verilmiş. Arife günü Bay Vel... göremedim. Bayram ertesi, Bay Vel... gördüm, ikramiyeyi de sordum. „Bay H... san verecek!" dedi. O gün, Bay Has... yok! bir iki gün sonra, Bay Has... gördüm. Hesap, «Bay Velide» dedi. Te... rar Bay Veliye gittim: «Para, Bay Hü... yinde!» dedi. Gün oldu, hafta oldu, ... oldu, ne hesap çıkıyor, ne para veri... yor. Aralarında, beni, lâstik top gi... oynattılar, durdular. Sıkıştırmağa me... bur oldum. Bay Veli: « ayda beş li... vererek öderim! dedi. Ay geldi, geç... beş lira değil, beş para bile verme... Söyledim, para etmedi. Nihayet, dire... töre şikâyet ettim.

Şişman gencin ağzı, gözleri, hayr... ve esefle açılmıştı:

— Sen, ne cesaretle direktör gi... büyük, yüksek mevkideki bir adam... çıkar da şikâyette bulunursun?

Yaşlı adam, acı acı gülümsedi:

— Hakkım be, birader... Hakkı... istiyorum!

Şişman genç alâka ile doğruluverdi: — Hadi canım!.. Neye? Ne oldu?

Şişman genç, homurdanıyordu:

— Hakkın var amma, direktöre..

Yaşlı adam, yorgun bir isyanla doğrulmuştu:

— Direktörse direktörlüğünü bilsin.

— Şikâyet ettiğin adam da Su direktör!

— Biliyorum sudan direktör...

— Direktör, ne cevap verdi?

— O da, onların tarafını tuttu.

Şişman genç, iddiasında hak kazanmış bir adam kurumuyle göğsünü kabartmıştı:

— Gördün mü ya?

Yaşlı adam, kenarlarına damar damar kan oturmuş, kirpiksiz gözlerini açıp kapıyordu:

— Geçenlerde cam alınmıştı. İçinden biri çatlak çıktı. Çıkar al.. Onu da bana, yüklemek, ödetmek istiyorlar. "Neye dikkat etmemişim?„ Baksan da faydası yok ki... Gelirken de kırılabilir. Ben, hepsini birer birer nasıl muayene ederim? Mağazada, çatlak cam seçmedim ya... Sırtımda da getirmiyorum. Gelene kadar elden ele dolaşıyor. Teslim alırken de kargaşalığa geliyor... Seksen işe bakıyorum. Kaç parça olacağımı şaşırdım. Kırık camı almakta, benim ne menfaatım olabilir? Hesaplar idarede... Az birşey olsa, sineye çekeceğim. Gel gelelim, hal ve mevki bildiğin gibilerden değil... Dert, birkere bastırdı mı, artık göz açtırmıyor... Kese kese kuşa benzettikleri aylık, yetmiyor ki arttırayım da, cereme vereyim? Kolay değil..

Şişman genç, hiç cevap vermiyor; vakit vakit, bir sıra ileride oturan genç, güzel kadına bakıyordu.

Yaşlı adam, boynunu bükmüştü; içini çekerek önüne bakıyor, kendi kendine söylenir gibi mırıldanıyordu:

— Dert, bastırmasın birkere... Adama göz açtırmıyor... Oğlum, bir okulda çalışıoyrdu. Elektirikci ustasıdır.. İyi ustadır... Eli ekmek tuttu; kendini kurtardı sayılırdı.

Başını ağır ağır kaldırdı, kirpiksiz gözlerini denize dikmişti:

— Nerede, ne zaman üşütmüş, bilmiyorum! Satlıcan oldu...

Kontrola gelen biletciye, şişman genç, yaşlı adamın bilet farkını vermişti. Yaşlı adam, buna da, cigara alırken yaptığı gibi durgun durgun baktı; biletci uzaklaşınca, sözüne devam etti:

— Satlıcan, iyi bakılmak ister... Biz, nasıl iyi bakabiliriz ki?.,. Çocuk, kötü kötü öksürmeğe başladı. Entaniyeye kaldırdık...

Şişman genç, hiç cevap vermiyordu.

Yaşlı adam, tekrar denize bakıyordu, dudakları arasından:

— Dün karım öldü... dedi. Dün, onu da gömdüm...

Şişman genç, bir sıra ileride oturan genç, güzel kadına gözucile bakıyordu.

Yaşlı adam, elini ceketinin sağ iç cebine atmıştı, yaldızlı, eski ciltli, el büyüklüğünde ince bir kitap çıkardı:

— Antika bir En'am vardı. Bu gün, Bu gün, onu götürüp satacağım.

Şişman genç, cam kesme aleti için yaptığı gibi elini uzatmadı; yan yan baktı. Yaşlı adam, En'amı, elinde tutuyordu:

— Artık kaç kuruş ederse... Ne kadar işsiz kalacağım malûm değil... İşte, bir eyam da böyle geçineceğiz.

Şişman genç, teselli vermek ister gibi mırıldandı:

— Yok canım, sen, işsiz kalmazsın!

Yaşlı adam, cevap verdi; antika En'amı tekrar cebine koydu. Şişman genç, paltosunun yan cebinden bir Fransızca gazete çıkardı; açtı, okumağa başladı!

***

Dört ay Sanatoryomda, gürültüden, dedikodulardan, insanlardan uzak yaşamış; insanları ve hayatı sevmeğe başlamıştım.

Dört ay sonra, ilk defa vapura binmiştim. Görüyorsunuz ki kısmetten kaçınılmıyor. Eğer taliimi kıskandınızsa, paylaşabilirsiniz.

Yazan:

MAHMUD YESARİ

No. 13 ◆ **RESİMLİ AY** ◆ **No. 13**

Martın 7 inci Günü Çıkıyor!

Üç renkli bir kapak içinde, tamam 100 Sayfa. Çok bol ve güzel resimler. En çok sevilen ve okunan yazıcıların Makale, Hikâye, Roman, v. s... Resimli Ayın bu sayısını mutlaka okuyunuz!..

TUNALI HİLMİNİN RUHU ŞADDIR

«Merhum Zonguldak Mebusu Tunalı Hilmi ilk Hatay davasında çalışmış, 1926 Hasa hareketinde de Dörtyoldan - bin bir meşakkatla - Gâvur dağlarını geçerek Hasa mücahitlerine iltihak ve onları teşcî etmişti.

Hatay davasının büyük bir muvaffakıyetle halli, şüphesiz onun ruhunu da şadetmiştir.»

Geçen gün bu satırları Cumhuriyet gazetesinde okuyunca, uzun uzun daldım, kaldım.

Tunalı Hilmi....

Yakup Kadri'nin bir büyük çocuk dediği bu, sözlerile, hareketlerile, her halile ateş ve alevden adam!.. evet sağ olsaydı da bu mesut günü de görseydi...

Ankara itilâfnamesi imza edildiği günlerde idi. Büyük Millet Meclisinde Sancak halkı için:

«Düne kadar hep omuz omuza çalıştığımız, çırpındığımız adamları, nasıl Kuvayı-milliyeden ayırabiliriz?.»

Diye feryat eden Tunalı ile bir akşam üstü, Meclisin karşısındaki Millet bahçesinde yanyana, bir kanepeye ilişmiş dertleşiyorduk.

O, her zamanki gibi heyecanlı ve bir haylı sinirli, dertli idi.

Birden Keçiören yolundan gelen bir faytonda, karşımızdan Atatürk'ün geçdiğini gördük.

İkimiz de ayakta, derin bir hürmetle Büyük Önderi selâmladık.

Ve yerlerimize oturunca, Tunalının değişmiş olduğunu farkettim.

Sanki biraz evvelki yumruklarını sıkarak ateş püsküren, kırıp dökmek, yakıp yıkmak isteyen adam o değildi.

Gayrıihtiyarî onun neşesi bana da geçmişti. Fakat sesimi çıkarmıyor, keyfini kaçırmaktan çekinir gibi susuyordum.

Yazan:

KANDEMİR

Tunalı Hilmi 8 Eylûl 1900 de Ispanya'da Elhamra Sarayında

Gözleri, karşı sırtlarda eriyen güneşin son kızıllıklarile parıldıyor, ve içi ile bir tatlı, pek tatlı sohbete dalmış gibi gülümsüyordu.

Bir ânda ortalığı çınlatan bir kahkaha attı ve koluma yapışarak;

— Kalk evlât!.. dedi, şöyle istasyona doğru bir uzayalım...

O zaman, hele akşam üstleri, Ankara'nın tek gezme yeri istasyondu.

İki adım atmamıştık ki, sert, çevik bir hareketle yolun ortasında durdu. Kollarını devşirdi, ve bir suçlu azarlar gibi yüzüme bağırdı:

— Ne diye gam kasavet çekiyoruz... Budala mıyız yahu?. İskenderun, Antakya... Evet bugün hiç hoşa gidecek bir halde değiller.. fakat..

Kolu yayından fırlayan bir ok gi ileri atıldı, gerildi ve şahadet parm ğile Atatürk'ün ağır ağır uzaklaşı faytonunu göstererek:

— (O) nu görüyor musun sen? Onu tanıyor musun, biliyor musun? Başımızda O varken bize gam kas vet yakışır mı hiç?

İki adımda bir, duruyor, ve h duruşunda daha keyifli, daha neşe bağırıyordu:

— Zannediyor musun ki, Sancak taki yüzbinlerce Türkün esir kalması O tahammül eder, tahammül ve m saade eder... İnan bana... Aslâ evlât aslâ!

Ve boşluklarda uzayıp giden ta bir kahkaha ile, kendi kendine hita etti:

— Hey kafa hey!... Sen gülecek

sin... Yansın bahtına, ancak başında bir Mustafa Kemal olmıyanlar!... Evet sen artık güleceksin, sade neşe, sade saadet yaraşır sana...

Tunalı o akşam, ertesi gün, günlerle hep şen, hep ümit ve azim dolu bir adamdı artık.

Tunalı Hilmi'yi otuz sene evvel, Kahire'de tanımıştım.

Çocuktum.

Bu baba dostumun evinde idim.

Beni karşısına alır, saatlarla, uzun uzun hep aynı şeyi söyler, daha doğrusu bağırırdı:

— Kızıl Sultan yıkılacaktır. Türk milleti esarete katlanamaz.. anladın mı evlât... Aslâ... Aslâ katlanamaz, inan bana!...

Tunalının otuz sene evvel söylediği gibi.. on sene önce yine inanarak söylediği de, bugün tahakkuk etmiş bulunuyor.

Çünkü:

Tunalı da, onun bütün arkadaşları da Türk milletine, bu öz milletlerinin büyüklüğüne inanmış insanlardı.

Tunalı da, bütün arkadaşları da, henüz bıyıkları terlerken istipdada isyan ederek, kimi zındanlara girmiş, kimi menfalara atılmış, kimi bir yolunu bulup Avrupa'ya kaçarak Abdülhamit'i yıkmak için mücadeleye atılmış insanlardı.

Trablusgarp zındanında: (Bulaşık yıkayan): Yusuf Akçura: (ayakta yan duran): Çanakkale Saylavı Ahmet Cevat; (kapının önünde maşrapalı): Varşova Elçimiz Ferit; (diğerleri): Jön - Türklerden Ali Tevfik ve Saffet Tevfik kardaşlar.

Bu sayfalardaki resimlere dikkatle bakarsanız, artık birer tarihî ve kıymetli hatıra olan bu akislerde, o günlerin hikâyelerini, satırların yardımına ihtiyaç duymadan okuyabilirsiniz.

Oturan: Hürriyet mücahitlerinden, Bayan Müfide Ferid'in babası merhum Şevket bey. Ayaktakiler (gözlüklü): Yusuf Akçura; Varşova Elçimiz Ferid.

İşte, üç yıl önce aramızdan ayrılan Yusuf Akçura, işte şimdi Varşova Elçimiz bulunan Ferit, işte dil bilgini Cevat, ve işte ötekiler... Ve daha burada görünmiyen yüzler ve yüzlerlesi...

Kimi Tıbbiye talebesi, kimi genç Erkânıharp zabiti, kimi Mühendis okulunun son sınıfında, kimi memur, kimi tacir; fakat hepsi İstanbul'da, İstanbul'un bin bir güzellikleri içinde, sıcak aile yuvalarında mesut, şen ve müreffeh yaşarlarken, bütün bu maddî huzuru tereddüt etmeden tekmelemişler. O yaşta nasıl olmuş da, bütün memleketin başında, kendisini Allahın gölgesi tanıtan bir padişaha, isyan etmişlerdi? Çünkü, evet tekrar edebiliriz, çünkü, bu münevver gençler Türk milletinin büyüklüğüne inanmışlardı.

Yıllarla her ezaya, her meşakkata, her türlü mahrumiyete katlandılar, fakat bir lâhza bu imanları sarsılmadı.

Ve bir gün, bu yüksek ülküde, aldanmadıklarını da gördüler.

O zaman saray istibdadıyla mücadele eden hakikî Jön - Türk'lerin içinde milliyetçi olmıyan yok gibiydi.

Bu sebepledir ki, onları, Meşrutiyet inkilâbından sonra, muratlarına ermiş olmakla beraber, bir haylı şaşırmış buluyoruz.

Günler geçti... Devirler değişti.

Nihayet, bir kâbus altında, zındanlarda ve menfalarda yarı açılmış Hürriyet bayrakları da, ancak Cumhuriyet günlerinde dalgalanabilecek zafer havasını bulabildiler.

Son defa Bayazıt'ta rasgelmiş olduğum Yusuf Akçura:

— Artık ihtiyarladım, fakat bütün ideallerine kavuşmuş bir adam gibi mesudum; diyordu.

Tunalı Hilmi, Haydarpaşa hastanesinde ölümü beklerken gülüyor:

— Ya bu günleri görmeden son nefesimi verseydim?... Diyordu:

Hepsi, hepsi böyle dediler ve böyle gülerek öldüler.

Kalanlar da; inandıkları ve inandıkları için, çocuk denecek bir çağda uğrunda canlarına kadar herşeylerini ortaya koydukları ulusun içinden doğan o Büyük Güneşin etrafında, mesut ve bahtiyardırlar...

Evet, Tunalı Hilmi'nin ruhu şaddır. Fakat artık hangisinin değildir ve hangimizin olmıyacaktır ki...

AİLEDE VAZİYETİ ISLAH EDECEK BİR UNSU

KADIN...

Hergün akıpgid en normal hayatımızın, pek az görünen,- ve pek az his- olunan, içinden aldığım misallerle; okuyucularıma önemli bir mevzu sunmak istiyorm:

Kadın mı, çocuklar mı, erkek mi bir aile bütçesinde daha ağır basar?

Bunu biraz incelemek, biraz karıştırmak istedim. Vardığım son, bana gösterdi ki KADIN - hele çok ince ve lâtif, çok hisli ve heyecanlı genç kadın - burada birinci dereceyi kazanmıştır. Bu yazımı okurken babalar, kocalar hayat yükünün ağırlığını omuzlarında mı?.. çanta ve keselerinde mi taşıdıklarını bir daha hatırlayacaklardır. Kendilerinin bu yarışta en sonuncu kaldıklarını, acı veya tatlı hissedeceklerdir.

Şunu da ilâve edeyim ki: araştırmalarım, için, İstanbulun aile hayatlarından birkaç tip gösterdim. Anadolu, bu sahada tamamile ayrı bir örnektir. Anadolulu Türk ailesinde bu nisbetler ve dereceler herhalde, büsbütün başka türlü çıkabilir.

İstanbul Aile Örnekleri

İstanbulun aile hayatında biribirine hiç benzemiyen örnekler vardır. Türk aile hayatını İstanbulda (zengin, orta halli, fakir aileler) diye üçe ayıralım. Bu üç türlü ailede: kadın, çocuk ve erkek; ailenin hayat ve ahenginde olan tesir ve alâkaları ile . . aile içindeki vaziyetleri itibarile, ayrı ayrı kıymetleri haizdirler.

I. Zengin Aileler

Zengin aile nedir, ve bu nasıl birşeydir? Zengin, yani hayatın bütün ıstıraplarına, mahrumiyetlerine karşı çok kuvvetli ve mukavemetli olan; her dilediğini, her emelini hemen tereddütsüz ve endişesiz yapabilen; her yönden mesut bir ailedir?!...

Bu örnekten bir aile acaba bugün İstanbulda hâlâ var mıdır? Hayat o kadar ağırlaşmış.. ve hayatın kazanılışı ve geçinme şartları o kadar keskinleşmiş ve acılaşmıştır ki; İstanbulda zengin, cidden bahtiyar Türk aileleri var mıdır?.. Bunda biraz tereddüt eder gibi oluyorum. Belki meselâ karısını 15,20 bin lira değerinde nadir

Yazan :

EDİB CANIŞEKER

Ailede en tufeyli yaşayan kadın, fakat aileye en ziyade yâr olan da kadındır. Babalar, kocalar omuzlarında, veya keselerinde taşıtıkları bu ağır yükü biliyorlar mı?

bulunur tek taşlı pırlant bir yüzükle sevindirmek, ve böyle kıymetli bir taşa malikiyetle gururlandırmak isteyen bazı zengin kocalar hâlâ vardır.

Fakat bu kabil isteklerin acaba yüzde kaçı, gerçekleştirilebiliyor?...

Bu zengin Türk ailesini ne Edirnekapıda, ne Eyüpte, ne de İstanbulun hiçbir tarafında, hiçbir semtinde bulamayız. Bu aile İstanbulun yabancısıdır. Ona belki Nişantaşında, belki Modada . . yazın da belki Suadiye ve Adalarlarda tesadüf olunur?

Zengin Aile Kadını

Zengin ailede kadın çok kere menfi bir kıymettir. Daima sarfeder. Para mefhumu ona göre sanki yalnız alışlar için verilen ve akan bir kuvvettir. Bir zengin ailenin genç kadını, veya genç kızı ne boş şeyler için, nekadar para sarfeder:

Hermin; arjante, mavi ve beyaz tilki kürkler için;

Sabahlık, çay, akşamlık, tiyatro, balo elbiseleri adıyle; en ağır ve kıymetli ipekli kadifelerden, ağır sire emprimelerden yapılmış giyecekleri ve terzileri için;

Mantoları, kapları, eldivenleri, iskarpinleri, ipekli çorapları, şemsiyeleri, elçantaları için;

Pudraları, parfümleri, saçsuları, türlü türlü tırnak, dudak, yanak boyaları; kuaför ve ondülasyonlar için...

Pırlanta, elmas plâkları.. inci, zümrüt, yakut yüzükleri, gerdanlıkları, zarif küpeleri, bilezikleri için..

En pahalı banyo suları, esansları, e yumuşak ve güzel kokulu sabunları; e ince, en zarif iç çamaşırları... Hulâ akla gelmez, düşünmekle bitmez bin çeşit süs eşyası için kimbilir günd haftada, ayda ne sarfeder?

Modanın en yeni örnekleri bu ka dının: hisli ve heyecanlı, çok incelm zevkini kısa bir müddet için tatmi çalışır. Buarda kadın modaya değ moda kadına hakimdir.

Bu kadın için koca, her emri her dileğini yapmağa mecbur.. yumuş başlı bir ödeme memurudur. Bu biça koca daima öder.. ve kadının yüks rakamlı hesaplarını bilâitiraz temizle Her halde böyle bir aile içinde kad müthiş masraf yapar, fakat bu masr rakamla göstermek benim için zord Çünkü bu kadın bir muammadır.

Zengin Aile Çocuğu

Ne kadar teessüre ve teessüfe ş yandırki, bazı milletlerin medeniyetle yükseldikçe, kültürleri terakki ettik hem evlenme işinde, hem çocuk yeti tirmede büyük bir eksiklik başlıy Zengin ve yüksek bir ailede bir çoc kâfi geliyor. Ve doğan yavru an annesinin değil, belki sütnine ve dının ve sonra da mürebbiyeni Anne için o, nihayet süslü ve te kokulu bir ziynet bebeğidir. Bu ka zengin ve asîl geçinen bir ailede çocu ana ve babası arasında, bir rabıta y gibidir. Çocuk ailenin bir cand sayılmaz. Yatak odası, oyun odası, sonra büyüyünce: oturma odası, çal ma odası ayrı olan sanki yabancı b unsurdur. Bu yollarla büyütülen çoc babasının ölçüsüz masraflarına mühi ilâveler yapar.

Zengin Aile Erkeği

Zengin aile: şehrin en kibar mah lesinde, en çok konforlu bir apartıma sahiptir. Esasen şehir hayatı tabiatt ve tabiatın güzelliklerinden uzak, se haşin bir hayattır. Zengin aile, tabiat bu uzaklığını sun'î bir surette tel eder. Bu hayat ailenin husus salon rından başlar. Danslı çaylar.. mükel kabul günleri.. pek zengin bir akş yemeğini takip eden efsaneli suva ler, eğlenceler.. renkler ve haşmet içinde yaşanır. En incelmiş, en mode zevk ve sefahet alemleri yaratılır. zengin erkek, bu hayatın yorulm bir kahramanı (!) olur. Binlerle lir sular ve sular!...

Orta Halli Aileler

Aile denilen sosyal toplanma birleşme, sanki bu hayat için biçil

bir kaftandır. Aile, kadın ve erkek çalışmalarını hayat alanında birleştiren, ve biribirine tamamlıyan ekonomik bir müessese ise; bu müessesenin çeşitlerini orta halli aileler arasında görmek kabildir.

Bu ailede erkek, sanki canlı bir çalışma makinesidir. Bu erkek orta halli bir tüccar, sanat sahibi, memur, öğretmen ne olursa olsun, onun hergünkü hayatı bir makine intizamile geçer.

Bu ailede kadın çokluk iş hayatına karışmaz; ailenin aylık kazancına bir kuruş bile ilâve etmez. Ancak ailenin iyi bir ev kadınıdır. Fakat bazan genç bayan iyi ev kadını olmak vasıflarından da mahrumdur. O zaman her günkü hayat, onun için çekilmez bir üzüntü ve sıkıntı menbaı olur. Sabahtan akşama kadar evde muztarip; üzgün ve ruhan hasta yaşar.

Orta halli bir ailede, bütün azaların müşterek ev ve geçinme masraflarından sonra, en mühim masraf hanesi (kadın) için kabarır. Bu kadının da derin derin emelleri, arzuları vardır: Her hafta bir iki defa sinema ve tiyatro; pazar günleri otomobil, vapur gezintileri; çalgılı kahve eğlenceleri ister. İpekli elbiseler, mantolar, iskarpinler, çoraplar, kokular, tuvalet eşyası.. erkek tarafından nihayet alınması lâzım ve zaruri şeylerdir.

…. en ağır ve kıymetli ipek kadifelerden….

Ailenin hayatını manasız gücenişlerle, kalp kırıklıklarıyla acılandırmamak için erkek, genç karısını tatmin etmek mecburiyetindedir.

Ayda iki yüz lira kazanan ve sarfeden bir ailede kadın herhalde kaprisleri için üstüste (altmış lira) sarfeder. Son Kurban bayramında İstanbulda satılan bir milyon liralık kumaşın yüzde sekseni, kadınlar için satın alınmıştır.

Bu ailenin erkeği çok mütevazidir. Senede bir kat elbise, bir çift ayakkabı, birkaç çorap, gömlek ve çamaşır eşyası ile kanaat eder. Ve bu da aile bütçesine nihayet ayda vasati (altı, yedi lira) bir masraf ilâve eder. Yaşasın tornistanlar!..

Orta halli ailenin çocuğu

Çocuk burada tamamen aile malıdır. Sevilir ve ailenin ruhu addolunur. Sütü ile.. şeker, bisküvi, çikolatasile; süslü ve çocuk modasına uygun elbiselerile, patik ve ıskarpinleri ile çocuk ta, mühim bir masraf âmilidir. Bu çocuğun hesapları ayda ancak (25 - 30 lira) ile kapanabilir.

Orta halli ailede hayat, duru akan bir su gibi akar ve geçer. Ocağına bağlı olan kadın, hislerinden ve heyecanlı emellerinden çok fedakârdır. Erkek yorgun ve mahrumdur. Müşterek bir kanaat hayatı yaşanıyor.

Orta halli aile İstanbulda harpten evvel çoktu. Şimdi o eski tip çok azalmıştır. Hayat çok zorlaşmış, bu ailenin en zarurî ihtiyaçları bile tahdit olunmuştur. İstanbulun pek çok aileleri bu son vaziyettedirler. Çünkü bugün orta halli aile hayatı ayda (100-200) lira gelir ister. İstanbulun birçok aileleri ise ayda ancak (30 - 75) liralık bir hayat geçirmek kudretindedirler. İşler ve kazanç bu dereceye düşünce, ister istemez, ailede rabıta değişiyor ve kadın hayata atılmıya; kazancı ile aileye yardım etmeğe mecbur oluyor.

Fakir Aileler

Bu ailer İstanbulda ekseriyeti teşkil eder. Erkek çalışır, kadın çalışır, çocuk çalışır; fakat aile yine mustariptir.

Bu ailenin kocası ya bir küçük memurdur: yahut küçük bir esnaftır; yahut bir hamal, bir arabacı, bir mavnacı,

Arkası 32 inci sayfada

NE OLUR?

IŞIĞI SÖNDÜRÜN DE, BENİMLE BERABER OLUN!..

— Bana, kolayca yiyebileceğim, ve mideme dokunmıyacak şeylerden ver! Hepisinden birer parça tabağıma koy, neler olduğunu bana söyle!

Genç kadın, esmer delikanlının omuzunu okşadı:

— Sövüş, yürek, salata, kızarmış patates var. Hangilerinden istersin kardeşim?

Esmer delikanlı, genç kadının yardımile oturduğu yemek masasına, ürkek ürkek yerleşti. İnce uzun parmaklı, solgun renkli elleri, küçük kıpırdanışlarla önündeki tabakları, çatalları araştırarak tutuyor; bir kaza yapmadan hepsinin yerlerini bulmağa çalışıyordu.

Masanın dört yanını saran misafirlerin, sustuklarının farkına varınca, o, yüksek sesle sordu:

— Ne o? Konuşmalarınız birdenbire durdu?

Misafirler, gözgöze bakıştılar. İçlerinden uzun boylu bir erkek, sesine gülümsiyen bir ahenk vermeğe çalışarak, cevap verdi:

— Yerlerimize oturuyoruz. Birazdan kahkahalarımız başlar. Senin olduğun mecliste neş'esiz, somurtkan durmağa imkânı var mı?

Esmer delikanlı, gözlerindeki kalın siyah camlı, kapalı çerçiveli gözlüğü düzeltiyordu:

— Kimbilir, hepiniz susunca, sebebini merak ettim.

Sadece merak...

Genç kadın, dudaklarını ısırıyordu. Gözleri nemlenmiş, ağlıyacak halde idi. Esmer delikanlının yanına gelerek önündeki tabağı aldı. Sofranın üzerini dolduran yiyeceklerden, birer, ikişer parça koyarak, yine önüne bıraktı:

— Tabağına, yürek, sövüş, salata, kızarmış patates koydum, şarap içer misin? Yoksa bira mı istersin?

Esmer delikanlı, sesin geldiği yana dönerek gülümsedi:

— Teşekkür ederim, içkiyle başım hoş değildir. Sen, yanımda oturuyorsun değil mi?

— Evet. Birşey istersen bana söylersin...

Genç kadın, iskemlesine oturdu. Misafirleri şarap, bira dolu bardaklarını kaldırmışlardı. Hep bir ağızdan bağırdılar:

— Aramızda bulunan büyük sanatkârın sağlığına ve neşesine içelim...

Bardakların çıkardığı kısa ve sert sesi, derin bir sükût kovaladı.

Uzun boylu kumral erkek karısının saçlarını okşıyordu:

Size yeni birşey çalacağım!. Fakat ne olur, ışığı söndürün de benimle beraber olun!...

— Büyük sanatkârı bize getiren ka[...]rımdır. Ona da teşekkürü unutmayını[z]

Bardaklar ikinci defa, evin gen[ç] kadını için kaldırıldı.

Esmer delikanlı, masadaki yerin[e] alışmıştı. Her istediğini bulabiliyor, genç kadından yardım istemeden yeme[-]ğini yiyordu.

Seslerle, arkadaşların nerelerde otur[-]duklarını da anlamış, birşey söylerken istediği adamın yüzüne bakıyor, karan[-]lıklar içinde yaşadığını etrafındakiler[e] unutturuyordu.

Bardaklar dolup boşaldıkça, neş[e,] keyf artıyor, kahkahalar biribirini ko[-]valıyordu. Evin genç kadını, arasıra soyduğu portakalın, kestiği elmanın dilimlerinden, esmer delikanlının du[-]daklarına uzatıyordu.

— Çok teşekkür ederim. Beni ku[ş] yavruları gibi besliyorsun. Yorulacaksın diye çok üzülüyorum.

— Boşuna üzülüyorsun. Sana bir portakal dilimi, yahut bir parça elma vermekle yorulmam. Hem, ev sahip[-]lerinin, misafirlerine ikram etmesi va[-]zifelerinden biridir.

Esmer delikanlı, içini çekerek gü[-]lümsedi.

Masanın etrafındakilerden biri ba[-]ğırdı:

— Ev sahiplerinin vazifeleri arasın[-]da misafirlerini eğlendirmek te vardır. Şarkı isteriz. Şarkı isteriz!..

Genç kadın, esmer delikanlıya doğ[-]ru eğildi:

— Sen çalarsan, ben de söylerim.

— Tabiî çalarım, akordiyonumu ve[-]rir misin?

Genç kadın, yerinden fırladı. İs[-]kemle üzerinde duran akordiyonu göt[...]

Yazan:

CAHİT UÇUK

İnce, uzun parmaklı elleri; bilgin, korkusuz hareketlerle beyaz tuşların üzerinde...

lükle taşıyarak yerine döndü. Esmer delikanlının kucağına verdi:

— Senin şarkılarından birini söyliyelim.

— Hangisini?

— Sönen ışıkları...

Esmer delikanlı, akordiyonun kayışını omuzuna geçirdi. Çengelleri açtı. İnce uzun parmaklı elleri, bilgin, korkusuz hareketlerle oynuyordu. Beyaz düğmeciklerin, tuşların üzerinde parmaklarını dolaştırarak uyuyan sesleri uyandırdı.

Salonu dolduran gençlerin, gözleri onun üzerinde, kulakları onun akordiyonunda.. susmuş, bekleşiyorlardı.

Esmer delikanlı, genç kadına fısıldadı:

— Başlıyorum!

Sessiz, soluksuz dinleyenler, yüreklerinden başlıyan bir ürpertinin bütün vücutlarını sardığını hissettiler.

Esmer delikanlının yüzünün hatları gerilmiş, sararmış, burun kanatları titriyor, akordiyon genişleyip küçülüyordu.

Bir orman, taze yeşil ağaçlı: ihtiyar kuru gövdeli bir orman tutuşmuş.. çatırdayarak, haykırarak yanıyor.. Düşen alevli dalların ağlayışları, suya devrilen gövdelerin sızlayarak sönüşleri duyuluyordu.

Genç kadının sesi; tutuşan ormanda koşan, haykıran; yavaşlayıp sönen bir rüzgârdı. Küçük salonu, göğe yükselen alevlerin sıcak yalazaları, yangının çatırdıları, ormanın iniltileri kaplamıştı. Derin bir sessizlik, yalnız alevlerin yükselişi...

Gök gürliyor, bir şimşek çaktı. Tek tek düşen yağmur taneleri... yine derin bir sessizlik. Hız alan alevlerin korkunç homurdanışı.. Gök gürlüyor, ardı kesilmeden gök gürlüyor. Sıkı, sert, ve acımaz bir yağmur başlamıştı. Orman, yanan kucağına inen serinlikle ferahlamış gibi, çatırtıları, haykırışları, ağlayışları diniyor, susuyor, büyük soluklar alarak dinleniyor sanki...

Rüzgârın sesi, yağmurun serinliğine karışıyordu. Yağmur hafifliyor, çoğalıyor, çoğalıyor, hafifliyordu.

Tek tek düşen damlacıklar... Sonra derin bir sessizlik. Yalnız, sönen yangının ortasından akan küçük derenin şırıltısı... Şimdi uzaklaşan, susan, ve dinen sesler geliyor... Derin, karanlık boşluklar...

Esmer delikanlının parmakları durmuştu. Yüzündeki hatlar yumuşamış, kuvvetli soluklar alıyordu. Genç kadının gözlerinden sızan yaşlar, yanaklarından damlıyordu. Salondakiler kıpırdısız duruyorlardı. Neden sonra uyanır gibi oldular. Genç sanatkârla, genç kadını, yorulmak bilmeden uzun uzun alkışladılar.

Esmer delikanlı, kalın camlı kara gözlüğünü siliyor, bir damla ışık göremiyen gözlerile dört yanına bakarak gülümsemeğe çalışıyordu. Yüzü birdenbire durgunlaştı. Başını hafifçe öne uzatarak, ancak duyulur bir sesle fısıldadı:

— Size yeni birşey çalacağım. Fakat ne olur, ışığı söndürün de benimle beraber olun!..

Tarihten Yapraklar:

Ahmet Mithat Efendi ve Münakaşaları

Yazan: *Abdurrahman Adil Eren*

Ahmet Mithat efendinin matbuat hayatı hadiselerle doludur. Hergün bir mesele çıkarır, hergün bir münakaşa mevzuu bulurdu. O zaman bir çocuk olan Ahmet Rasimle, riyaziye üzerinde çatıştığı gibi sonraları koskoca bir adam olan Ebuzziya Tevfik beye de, Kemal paşa zade Sait beye de çatmış, cedelleşmiştir. Ebuzziya Tevfik beyle bir bül "bevl„ meselesi çıktı. Mithat efendi bülheves kelimesini[*] vav ile bevilheves suretinde yazdı. Ebuzziya itiraz ederek Mithat efendiyi teçhil etti. O zaman itirazları, münakaşaları müşacere ve teçhil suretinde yapmak âdet olmuştu. Matbuat bir parça dizkinsiz idi. Kalem sahipleri arasında bugünkü "Nezaheti beyan„ yoktu. Ufacık bir tertip hatası, ufacık bir kalem sürçmesi, kıyametler koparırdı. İmlâda bir yanlış bulunca hasmını teşhir etmek, bir kahraanlık sayılırdı. Meğer "bül„ kelimesi bir farisî lâfzimiş, kelimenin evveline gelince "çokluk„ ifade edermiş. Bunu Ebuzziya keşfetti. Amerikayı keşfeden bir Kristof Kolomb imiş gibi, çırpındı durdu.

"Tercüman„ muharriri Ahmet Mithat efendinin, Vakit sermuharriri Kemal paşa zade Sait beyle de sık sık kalem mücadeleleri olurdu. Bazan kalem münakaşaları yumruk mücadelelerine kadar varır, Babıâli yokuşu bir savaş meydanına dönerdi. Kemal paşa zade Sait beyle bir "Decadane„ meselesi oldu; Classique curcunası çıktı. hatta Kemal paşa zade Sait bey:

Hüseyin Daniş ile hep derisek pek lâyık;
Şüd bilafzı klâsik, Mithat efendi aşık.

Beyitini söyledi. (Mithat efendi klasik tabirine aşık oldu) demektir.

Ahmet Mithat efendi devrinde, Ahmet Mithat efendiye rakıp bir tek gazeteci vardı. O da Kemal paşa zade Sait beydi. Bu zatın yazıları tatlı olmakla beraber ıkına, sıkına yazılmış yazılar hissini verirdi. Ahmet Mithat efendinin yazısı, üslûbu ise "akar su„ gibi silis ve sade idi.

1867-(1283)de Muhbir gazetasile yazıya başlıyan Ali Suavi'den sonra, açık yazıda Ahmet Mithat efen[di] birinci gelir. Ahmet Mithat efendi yazılarında, konuşuyor h[i]ssini verirdi. O kadar çok yazı yazar, o kadar bol yazı yazardıki.. o zamanın halkı Ahmet Mithat efendi için "yazı makinesi„ derlerdi. Ahmet Mithat efendinin bacanağı olan Philologue Yani Adamandiadis ise, Mithat efendiye Jhalkenderos adını vermişti. Jhalkenderos rumcada bakır yürekli demektir. Ahmet Mithat efendi yazıdan ne bıkar ve ne de yorulurdu. Yazı hususunda, bakır gibi yıpranmazdı.

[*] Bahsetiğimiz bu yazılış arap harfleri iledir.

Boucher'in güzel bir tablôsu Clio, zamanların timsali olan ihtiyarın kanatlarında 15 inci Lüinin tarihini yazarken.

BÜYÜK RESSAMLARI

YAZAN:

REBİA ŞAKİR

Raphael harikulâde fırçasile kadına nasıl büyük bir ilâhî kudret, ve manevî cazibe aşıladıysa; Boucher de aynı kuvvetle, fakat masallaşmış ve tarihe geçmiş kadınları böylece gözümüzün önüne serdi.

Boucher, bir kadını ancak, vücudunun her tarafından aşk ve güzellik fışkıran bir mahlûk olarak tahayyül etti. Kırlar, bayırlar, pınarlar, ortasında Allâhın verdiği vücut güzelliğini saklamak taassubunu göstermeden; kuşlar, küçük kanatlı aşk melekleri, çiçekler, beyaz bulutlar, bağlar ve bahçeler içinde baygın serilen kahramanları; gaşyedici bir rehavetle arasıra oynaşarak tecessüm ettirir.

Bu gün her milletin kitapları arasında yer alan Boucher'in tablôları 1770den- beri hiç eksilmeyen bir mana taşır [1].

Raphael'in mukaddes dilberlerini bugün aramızda bulamayız. Titien'in güzel kadınları şimdi manastırların duvarları arkasında kaybolmuş gibidir. Fakat Boucher'in Silvia'sı, Polymnie'si, Thalie'si, Clio'sı bugün aramızda gezen güzel kadınlardan biridir. Her yarattığı kadını asırların malı yapmağa muvaffak olan Boucher, işte bu kudreti bugün halâ genç ve halin malıdır.

Boucher'in en güzel eseri Silvia'nın Aminthe tarafından kurtarılışı tablosıdır. Bu tablô yeryüzünün en güzel aşkını, en büyük efsanesini canlandırmıştır.

Boucher'in yalnız bir sahnesini a... dığı bu efsane şöyle başlar :

Laçiyum topraklarında henüz Roma kurulmadan evvel, dağlara ve şehirlere hükmeden Kıral Numitar'ın, bir gün dünyaya bir kız çocuğu geldi. Bu çocuğun yüzünde ayın parlaklığı, gözlerinde göllerin durgunluğu ve güzelliği vardı. Kıral kızı altın beşiklerde büyüdü, ağaçlarında olgun meyvalar sarkan güzel tüylü kuşlar ötüşen bahçelerde oynadı. Nihayet bir gün, bütün Laçiyum toprakları erkeklerinin gönlünü alacak kadar gelişip serpildi.

Kıral ona Rea Silvia ismini vermişti amma, Laçiyumlılar bu harikulâde genç kıza yalnız Silvia derlerdi. Silvia o kadar güzeldi ki, çiçeklerden bal almağa koşan kelebekler bile, onun bir çiçek kadar, hattâ daha güzel başı etrafında dolaşırlardı.

Silvia, Laçiyum kıt'asının en güzel şehiri olan Albelonge'de kıral babasının sarayında otururdu. Bir gün şehir sokaklarında haykırmalar, silâh şakırtıları, feryatlar duyuldu. Silvia pencerelere koşarak baktı : Babasının küçük kardeşi Amüliüs bütün askerleri ile şehri basmıştı. Dövüş çok kısa sürdü. Amüliüs'in barbar askerleri saraya girdiler. Kıral Numitar'ı yakaladılar ve götürüp bir mahbese attılar. Güzel Silviayı da sürükliyerek şehrin bir tepesinde bulunan Vesta manastırına kapadılar.

Yüzü buruşmuş, gözleri sararmış ihtiyar bir rahibe onu bir ateşin başına götürdü :

— Bu ateş sönmiyecektir! dedi.

Güzel Silvia elinde bir meş'ale, daima bu ateşin başında bekledi. Gönlü aşk için çarpıyordu. Fakat manastırın duvarları, hayata ve aşka karşı kapanmıştı. Silvia sabahlara kadar ağlıyarak,

[1] Boucher 1703 te doğmuş, 1770te ölmüş bir Fransız ressamıdır. Biz, bu yazılarımızda san'atkârların eserlerini mevzu aldığımız için, hayatları üzerinde fazla durmıyacağız.

Ressam Boucher'in canlandırdığı efsaneden bir sahne! "Silvia'nın Aminthe tarafından kurtarılışı„ tablôsu.

FIRÇASINDA KADIN

Fırçasile yarattığı kadınlara, bütün erkekleri âşık ettirecek kadar büyük bir kudret gösteren ressamlar, bugün halâ yarı hâlik halinde dillerimizde dolaşıp duruyor. Raphael, Venedikli Titien, Vanloo, İngres, Etienne Jeaurat, Baptiste, Delacroix, Boucher ilâ.. ilâ.. hep boyalı fırçalarında ilâhî bir güzellikte bir çok kadınlar yarattılar. Bunlardan bir kısmı tarihin, bir kısmı halin, bir kısmı da hayalin malıdır. Ufak bir efsane, küçük bir bakış, veya büyük bir aşk rüzgârile muşambalar üstünde doğuveren bu kadınların içlerinde, öyleleri var ki, tarihin seyrinde büyük bir rol oynamış, veyahut birçok romanlara, operalara mevzu olmuştur.

Kıymetli kadın ressamlarımızdan REBİA ŞAKİR, büyük bir san'at tetkiki olan bu seri yazısına bu sayımızdan itibaren başlamış bulunuyor.

YARIM AY her sayısında, san'at ve insanlık tarihinin bu harikulâde adamlarını, en güzel eserlerile okuyucularına tanıtmak vesilesine kavuştuğu için sevinç duyuyor.

kıral babasının büyük bahçesinde ötüşen kuşları, sarayın önünden geçen dinç vücutlu zabitleri, kırlarda bayırlarda at koşturan şehir delikanlılarını düşünüyordu.

Bir gece, ateş sönmek üzere idi. Silvia başını manastır ocağının kenarına dayamış, gözlerini kapamıştı. Rüya ile hakikat arasında, gözlerinin önünde genç bir adam belirdi. Bu güzel bir erkekti. Başında siyah kıvırcık saçları vardı. Gözlerinin içi sıcak, sıcak, çok sıcaktı. Silvia bu güzel erkeğin kendisine doğru yaklaştığını, saçlarının saçlarına, yüzünün yüzüne karıştığı, vücudunun özlediği bir kuvvetle sarıldığını hissetti.

İşte aşk nihayet Silviayı da esir etmişti. Harp ilâhı Mars her gece, bu karanlıklar içinde gömülü kalmış manastırın ateş yanan odasında, güzel Silvia ile baş başa kalıyor, ikisi büyük bir aşk heyecanı içinde, gün ağarıncaya kadar kalıyorlardı.

Bir gün gözlerini açan Silvia sevgilisini yanında bulamadı. Güneş doğuyordu. Ateş sönmüştü ve kapıda, manastırın yüzü buruşuk, gözleri sarı ihtiyar rahibesi duruyordu. Rahibe kötü bir sesle :

— Ateşi söndürdün. Sen Allâhın gazabına uğrıyacaksın!. diye homurdandı.

Bu gazap çok gecikmedi. Silvia gebe kaldı. Manastır ve şehir alt üst oldu. Kıral Amüliyüs hıddetinden kıpkırmızı kesildi. Günahkâr Silvia ikiz çocuk doğurunca, rahipler ve rahibeler ayaklandılar. Silviayı çocuklarından ayırdılar. Zavallı, üstünde yalnız küçük bir bez parçasile manastırdan çıkarıldı. Halk, onun, memleketin âdeti üzere diri diri toprağa gömülmesini istiyordu. Halbuki kıral Amüliyüsün merhamet damarları kabardı! Yeğeni güzel Silvianın bir dağa götürülüp orada bir ağaca bağlanmasını emretti. Bu yüksek dağlar kurtlar ve sırtlanlarla dolu idi.

Askerler Silviayı sürükliyerek dağa çıkardılar ve bir ağaca bağlayıp gittiler. Dağda bütün çiçekler bir ânda açtı. Kuşlar zavallı Silvianın etrafına doldu. Güneş bütün ışıklarını güzel vücuduna yaydı.

Boucher'in diğer bir tablôsu Mitoloji kahramanı Melpomène'i canlandıran bir sahne

Silvia böylece bir gece dağda bağlı kaldı. Sabahleyin kuşlar yeniden ötmeğe başlayınca, çalılıklar ve ağaçlar arasından genç bir avcı çıktı. Silviya heyecanla :

— Sen kimsin? diye bağırdı.

Erkek:

— Ben bu dağların sakini Aminthe! Senin güzelliğine hayrandım. Sana kavuşamadığım için bu dağlara kaçmıştım. Şimdi Tanrı seni bana verdi.Dedi.

Aminthe Silvianın bağlarını çözdü. Vücudu çiçek gibi açılan genç kadını kucağına aldı; ve dağ yollarının ağaçları arasında kayboldu.

***

Boucher bu güzel efsaneyi işte bu resimle, o kadar güzel canlandırıyor. Onun hayalle birleşerek gebe kalan san'ati, diğer bütün eserlerinde ayni kudretle kendisini göstermiştir. Kanevasını yaptığımız bu efsane ile, karşı sayfadaki tablôsunu bir arada seyredecek olursanız, Boucher size kudretinin harikulâdeliğini vazih ve kuvvetli olarak gösterecektir.

GÖKLER
ve
BULUTLAR

— Cahide! seni bekleme salonundan çağırıyorlar.

Genç kız, parmaklarını piyanodan ayırmadan, biribirinden güzel üç kıza:

— Kim çağırıyor?

Diye sordu.

— Bilmiyoruz ki.. nöbetçi öğretmen söyledi.

Cahide, notalarını kapamadan beyaz merdivenlerden koşa koşa indi. Antrede kimse yoktu. Kapıyı açacağı zaman biraz durdu, saçlarını düzeltti, araştırıcı bakışlarla içeri daldı.

Salonda bir subay, duvardaki resimlere bakıyordu. Kapının açılışını duyar duymaz döndü. Karşısında beyaz yakalı, siyah saten önlüklü, sarışın bukleli genç kızı görünce, biraz şaşırdı.

— Selâm verdikten sonra, söze nasıl başlıyacağı düşünüyordu ki...

— Sizi tanımıyorum bay, beni niçin görmek istediniz?..

— Anlatacağım bayan. Ben Uçman Günal. Eskişehirden geliyorum. Pazar günü saat onda gelip sizi alacağım.

Cahide genç adamın sözlerini yarıda kesti.

— Yanlış yere başvurdunuz!

Diye hızla döndü.

Uçman Günal niye uğradığını anlamadan:

— Lâkin bayan.. bayan öğretmen Feride..

Genç kız durdu:

— Ne dediniz, öğretmen Feride mi?

— Evet, siz değil misiniz?

Cahide hafifce gülmekten kendini alamadı. Demek, yaramaz arkadaşları oyun yapmışlardı. En tatlı bir gülümseme ile genç adama yaklaşı:

— Pardon bay Günal!.. Bir yanlışlık oldu.

— Bayan Feride'ye Eskişehirdeki balasından haber getirmiştim. Kendisini şimdi tanıyacaktım?..

— Ben, bayan öğretmene haber veririm.

Genç Subay, can alıcı bir eğilişle genç kızın önünde durdu:

◆

Yüzükler takılmış, dansa çoktan başlanmıştı....

◆

— Ben, bu yanlışlığı daima tatlı bir hatıra olarak saklıyacağım.

Cahide kızararak, gözlerini karşısında pırıl pırıl yanan iki lâcivert göze kaldırdı. Ömründe ilk defa yabancı bir erkeğe, bu kadar yakından bakıyordu.

Göğsünün altında bir kımıldanış.

Küçük bir reverans..

Tatlı bir gülümseme.

Genç kız odadan kuş gibi fırladı, çıktı.

Arkadaşları antrede kahkahalarla gülüyorlardı. Öğretmen bayan Feridenin gelişi, uzamak istidadını gösteren şen şakaları yarıdan kesti.

Cahide tekrar piyanoya koşarak (Gökler ve Bulutlar) parçasını çalmağa başladı.

Gözlerinde iki lâcivert göz, ve pırıltılı bir kanat titriyor; şimdi genç askerin bekleme salonunda kendisini dinlediğini düşünerek kalbi çarpıyordu.

Cahide hayali geniş bir kızdı.

Dersleri haricinde mecmua, roman okumaktan pek hazlanırdı. Kitaplarda beğendiği kahramanları, hayatta görebilmek için çırpındığı zamanlar olmuştu. Fakat henüz küçük bir talebe idi. Babası çaylara, toplantılara bırakmıyordu.

Cahide o gece, ondan sonra daha birkaç gece, rüyasında hep genç uçmanı gördü. Onunla küçük bir uçakta göklerde dolaştı. Bulutlara karıştı, kulaklarında cana yakın bir ses, gözkapaklarının altında iki lâcivert göz.

Sonra genç uçman gözlerinden silindi, gitti..

❖

Okuma odasında gazeteleri karıştırıyorlardı. Mehlika bir artistin saç tuvaletini kesip çıkarıyor, Güzin hikâyenin mevzuunu münakaşa ediyordu. Birden Cahidenin gözleri gazetenin bir yaprağına takıldı. Orada uçman Günal sanki bütün ruhu ile kendisine gülümsiyordu.

Gece, yatakhanenin beyaz karyolalarından birinde, gözlerini yummadan sabahı buldu.

Göğsünün üstünde gazeteden kesilmiş resim.. ve göğsünün altından birdenbire canlanan, filizlenen, ses veren bir kalp dolusu sevgi...

Genç kız buna çok şaştı. Sevgi denen şeyin, insanı bu kadar çabuk yakalayabileceğini aklına sığdıramıyordu.

⁂

İki yıl geçti.

Cahide liseyi bitirmişti. Şimdi onu çok zengin, fakat yaşlı bir adamla evlendireceklerdi. Ne gözyaşları, ne yalvarışları babasına hiç bir tesir yapmadı.

İçli sandığı ablası bile:

— Seni tanımayan, düşünmiyen... Belki de şimdiye kadar çoktan evlenmiş bir uçmana bağlı kalmak, fazla gülünç Cahide! diyordu. Hem ben senin yerinde olsam her gün insanı bir be

yecandan, bin heyecana sürükleyecek bir adama başımı bile çevirmezdim. Uçman bugün var, yarın yok.

— Ölüm herkes için abla.

— Hiç öyle değil. Genç, yaşama arzuları ile dolu bir koca.. Sabahleyin güle oyniya evden çıksın. Birkaç saat sonra param parça bir çukur doldursun.

— Böyle acı söyleme. Tanrı korusun onu.

— Seni eski zaman sevdalıları gibi göreceği mi ummazdım Cahide?!..

— Bir görüşte kalbime yerleşen bir hayali, bugünün mantıkına aykırı buluyorsun abla. Fakat haksızsın. Bilsen ne ince, ne tatlı bir çocuktu.

— Her bekâr genç, her güzel kız karşısında ince ve tatlıdır. Fakat evlenince iş çabuk değişir kızım.

— Bu değişikliği yaratmak, veya başka şekle koymak biraz zeki ve içli olan insanın kendi elinde.

Hem onun sevgisi kim bilir ne temiz, ne ilâhi birşey olurdu?.

Toprak sevgisinden başka...

— Bunlar boş sözler Cahide. Sen Ekrem Aydınla evleneceksin. Kendini bu hisse alıştırmağa bak.

— Ben Ekrem Aydınla evlenmiyeceğim, ve saadetim ondan gelmiyecek abla!.. Sen de buna alışmağa çalış!...

— İki gün sonra nişanlanacaksınız.

— Olabilir.

— Yani?!...

— Bilinmez ki...

— Yoksa başka bir fikriniz mi var?

— Yook.. hayır. Fakat sana içimi apaçık söyliyeyim. Bana öyle geliyor ki, akla hayale sığmıyacak şeyler olacak.

— Çocuk!..

***

Nişan töreni Park otelinde yapılacaktı. Herşey pek ince, pek güzel hazırlanmıştı. Enfes bir müzik, zengin bir büfe, kibar dost kalabalığı...

Cahide uzun etekli beyaz tafta elbisesi içinde pek güzel görünüyordu. Masaların arasında dolaşıyor, misafirleri ağırlamağa çalışıyordu.

Yüzükler takılmış, dansa çoktan başlanmıştı. Ablası ile nişanlısı arasında birşeyler konuşurken, önünde üniformaları pırıl pırıl yanan bir uçman eğildi:

— Tebrik ederim bayan Cahide.

— A.. Bay Günal. Nerden çıktınız?

Bir vals başladı. Hiçbir merasime lüzum görmeden, elele kalabalığın arasına karıştılar.

— Siz İstanbulda mıydınız bay Günal?

— Beni hatırlayışınıza şaşmış değilim Cahide. Çünkü tam iki yıl sizi o kadar, o kadar düşündüm ki... Kalbim, kalbinizi her dakika çağırıyordu.

— . . . . .

— Benim nişanlım olsaydınız, kimse ile dansetmeye bırakmazdım sizi..

— . . . . .

— Cahide. Söylemekte geciktiğim şeylerin hepsini, söylemek istiyorum bu gece.

Müzik durdu.

Fakat çılgın bir el şakırtısı..

Tekrar sarıldılar. Cahidenin kalbi, genç uçmanın geniş göğsünde dövünüyordu.

— Nişanınızı öğrendiğim zaman çılgına döndüm. Ben ise, yine size koşmak için Zafer bayramını bekliyordum. Bu kadar güzel bir kızın beklemeğe müsait olmadığını düşünmeliydim.

— Hayatta hakim olan tesadüflerdir bay Günal.

— Sizi kalbime veren tesadüfü daima takdis etmiştim. Fakat, ben şimdi ne olacağım?.. ben sizsiz nasıl yaşıyacağım? Tam iki yıl mektepten çıkmanızı beklemiştim?..

Müzik durdu.

Genç kız nişanlısını, iki bayanla şampanya içerken buldu.

Cahide son dansı, sabaha karşı yine Günal'a verdi. Başı içkiden, müzikten, danstan dönüyordu. İçinden bir ses:

"Beni uçağına al, göklere karışalım. Bir daha buralara dönmiyelim!.., demek istiyordu.

Günal ayrılırken:

— Ömrüm oldukça sizi bekliyeceğim. Sizi sevmekten yorulmıyacağım.

— Siz de benim için bir çocukluk rüyası olarak kalacaksınız.

Caz (Gökler ve Bulutlar) tangosuna başladı. Genç kız sarsıldı, uçman ateşten kaçar gibi uzaklaştı.

***

Gazeteler kocaman resimler ve başlıklarla hep ondan bahsediyorlardı.

«Motörün birden duruşu.

Uçağın kurtulması için genç uçmanın fedakârlığı. Küçük bir zararla yere inen uçak.. ve çok ağır yaralı uçman Günal...»

Cahide, gazeteleri fırlatarak deli gibi evden çıktı. Taksimi nasıl buldu, Gümüşsuyuna nasıl indi? Bunu hiç bilmiyordu.

Yazan:

Mükerrem Kâmil Su

Durmadan gözyaşı dökerek hastanın odasına daldı.

Günal sargılar içinde tanınmıyordu. Ateşli dudakları arasından yalnız:

— Cahide. Ölünciye kadar seni sevmekten yorulmıyacağım..m..m....

Diye sayıklıyordu.

— Kurtarın onu.. ölürse ben de yaşamam. Anlıyor musunuz, onsuz yaşayamam.

Genç kız ağlaya ağlaya tükenmişti.

Hayatta Günal'dan başka herşeyi arkaya atmıştı. Bu başdöndürücü sevgi, zaten içli ve pek yufka yürekli olan annesini allak bullak etti.

Babası ile kızının arasına girmemiş olsaydı, belki bir felâket olacaktı.

***

Babasının gönlü olduğu gün Cahide, bir şenlik rüzgârı gibi hastaneden içeri daldı.

Başhekimin odasında nişanlandılar.

Yeşilköyde bir avuç dost.. seven birkaç temiz yüz.

Çiçeklerle süslü küçük uçak.

Cahide ablasının boynuna sarıldı:

Göklerin ve bulutların sevgisi hiç bir gün topraklara düşmiyecek abla.. mes'udum.

— Yolnuz açık olsun Cahideciğim.

Bu pırıltılı kanat, seni her acıdan koruyacak kadar asîl görünüyor bana...

Sonra pervane döndü, tekerlekler tıkırdadı, bir rüzgâr...

Yeni evliler bulutsuz göklerden yuvalarına süzüldüler, gittiler.

Sonra pervane döndü....

BİR EFSANE

★

— Geçen sayının devamı —

Manastıra avdet ederek kapıyı çaldı. İki arkadaşı ile kendisini, üç genç erkek sıfatiyle papaslara taktim etti; ve hayattan feragat ile ebediyet için çalışmak emelinde olduklarını, rahip olmak istediklerini söyledi. Malûmatlı olduğu için başrahibin imtihan suallerine o kadar iyi cevaplar verdi ki, üçününde etvar ve harekâtından asılzade olduklarını zanneden başrahip, hemen hepsini kabul etti ve manastır elbiselerini giydirdi.

Eugenia güzel meleğe benziyen bir rahip olmuş; ismi de kardeş Eugenyos konmuştu. Sünbüller ise, zaten çoktanberi bu kadın hocalarının iradesine boyun eğerek yaşadıklarından, kendilerinin reyi olmaksızın, ister istemez rahip olmuşlardı.

Fakat bu hayat onların hoşuna gitmiyor değildi. Çünkü saatları burada daha sakin geçiyor; tahsile mecbur edilmiyorlar, ve yalnız itaata ve inkıyada hasrı vücut eyliyorlardı.

Eugenia ise durmadan dinlenmeden çalışarak, yüzü mermer gibi beyaz; fakat gözleri ateşli.. ve etvarı Cebrail gibi kutsal bir rahip olmuştu. Birçok müşrikleri ihtida ettirir, hastalara ve felâketzedelere bakar, Allahın kelâmını derinden derine tetkik eder; altın gibi şaşalı sesiyle vaazlar ederdi. Hatta baş rahip öldükten sonra, yerine selefi diye intihabedilen Eugenia, bu suretle büyük küçük 70 rahibin amiri olmuştu.

✱✱✱✱✱✱

Yazan :

Gotfried Keller

Çeviren :

EMİNE ORÇAÇ

***

Eugenia, arkadaşları ile kabili izah olmıyacak bir surette ortadan kaybolduğu.. ve hiç bir yerde bulunamadığı zaman babası, bir kâhine kızının ne olduğunu sordurdu. O da Eugenianın Allahlar tarafından kaçırılıp yıldızlara karıştığını söyledi. Müşrikler bu hadiseyi, Hıristiyanlara karşı bir mucize diye gösteriyorlardı. Hatta fezada yanında iki küçük yıldızla seyrini yapan bir yıldıza, yeni bir isim koymuşlardı. İskenderyeliler sokaklara ve damların üstüne çıkarak havaya bakıyorlar.. bazıları onun bir vakitler canlı olarak aralarında dolaştığını, ve güzelliğini hatırlıyarak tekrardan ona âşık oluyorlardı. Koyu maviliklerde rahat ve sükûnetle yüzen bu yıldızı, gözleri yaşararak seyrediyorlardı.

Akilânyos da ona bakıyor; fakat bunun hakikatine bir türlü inanamıyarak, başını şüphe ile sallıyordu.

Halbuki babası tamamiyle, ve kalbinin bütün samimiyetiyle bu mucizeye inanıyor, ve bu hadise onun gururunu okşıyordu. Hatta, şehrin ileri gelenlerinin yardımı ile Eugeniaya bir abide inşasını, ve bir Allaha yakışır ibadetlerde bulunulmasını kararlaştırdı.

Buna müsaade edecek olan konsül Akilânyos, abidenin ancak bir şartla, Eugenianın şahsına benzetilmek şartıyle inşası ruhsatını verdi. Bu da güç bir şey değildi. Çünkü onun, bir çok güzel resimleri ve heykelleri vardı.

Minerva mabedinin havlusuna dikilen bu mermer heykelin, sahibine müşabehetinde hiç kusur edilmemiş; çehresi, vücudu ve giyinişi ile o kadar ideâl ve şah bir eser vücude gelmişti ki, bu; kendisi Allahlara ve insanlara gösterebilirdi.

Bu yeni vakanın manastırda şayıa bulduğu gün, 70 rahip dinsizlerin yeni bir sanem bulmak.. ve fanî bir kadına tapmakla hıristiyanlığa karşı oynamak istedikleri bu hakaret dolu oyundan dolayı, son derece hiddetlenmişlerdi. Fakat onları en ziyade hiddetlendiren bu maskara ve dolandırıcı kadındı. Bu münakaşa ile öğle yemeğinde dehşetli bir gürültü çıktı. Zamanla iki mütevazi papascık olan, ve amirlerinin esrarını gönüllerinde gizli tutan Sünbüller de, manidar manidar başrahibin yüzüne bakıyorlardı. O ise, kendilerine susmalarını işaret ediyor, bu tehdit ve telkinlerin, eski dinsizliğinin cezası olmak üzere, üstüne yağdırılmasına katlanmağı tercih ettiğini, anlatıyordu.

Fakat o gece Eugenia geceyarısından sonra yatağından kalktı. Elindeki ağır bir çekiçle o heykeli bulup parçalamak için, yavaşca manastırı tereketti. Kolaylıkla şehrin beyaz mermerli meydanını.. mabedlerin ve resmî dairelerin bulunduğu, ve bütün gençliğini geçirdiği semti buldu.

Bu sakin taş dünyasında şu saatte kimseler yoktu... Kadın rahip mabedin merdivenlerinden yukarıya çıkarken, şehrin gölgeleri arkasından yükselmeğe başlıyan ay, gün kadar parlak ziyasını avlunun sütunları arasına akıtıyordu.

Birdenbire Eugenia karşısında, henüz yağmış kar gibi bembeyaz, harikulâde bir güzellik ve zarafette, incecik kırmızı elbisesi afifane omuzlarına gerilmiş, nazarları vecd içinde ve ağzı biraz gülümseyen heykelini gördü...

Eugenia elindeki çekici havaya kaldırmış, tecessüsle ona doğru yürüdü. Fakat, resmi daha yakından görünce tatlı bir korku kalbini sardı, çekiç elinden düştü, ve sakin, sakin eski benliğini seyre daldı!.. İçi acı bir hüzünle doldu. Sanki daha güzel bir âlemden kovulmuş olan o, şimdi bedbaht bir gölge gibi tenhalıklarda kaybolmaktaydı..

Heykel, ideal bir şekle sokulmuşsa da.. asıl bu şekil Eugenianın mektep mefkûrelerile örtülen hakikî benliğini temsil ediyordu.

O şimdi asîl bir gurur ve iftiharla sihirli ayın ziyasında daha iyi benliğini tanıdı. Birdenbire hızlı bir adam yürüyüşü işidildi. Eugenia gayriihtiyarî bir sütunun gölgesine saklanarak, Akilânyosun yüksek endamının, oraya doğru ilerlediğini gördü.

Onun heykelin önüne nasıl geçtiğini ve uzun uzun bu heykele baktıktan sonra o mermer dudakları öpmek için kolunu boynuna nasıl doladığını seyretti. Sonra da Akilânyos mantosuna sarılıp yavaş adımlarla oradan uzaklaşırken; bu canlı ve parlak resmi görmek için tekrar tekrar arkasına dönüp baktı.

Eugenia o kadar titrereyordu ki kendisi bile bunu hissetti. Hiddetle yerinden fırladı ve bütün kuvvetini topladı. Bu günahkâr bakireye cezasını vermek arzusile heykelin önüne geçti çekici havaya kaldırdı. Fakat o güzel başı parçalıyacak yerde.. gözyaşları içinde o da Akilânyos gibi o mermer dudakları öptü; ve acele acele oradan uzaklaştı. Bekçinin ayak sesleri işidiliyordu.

Eugenia. göğsünde kopan fırtına ile o gece höcresine çekildi. Şafak söküşüne kadar uyumadı. Sabahleyin dua vaktini uykuda geçirirken, ibadetle hiç alâkası olmıyan karma karşık rüyalar görüyordu. Rahipler başrahibin geçlere kadar uzayan uykusunu, ibadet neticesi zannederek, onu takdis ediyorlardı. Maatesüf, fevklâde bir işin zuhuru uykusunu kırmağa onları mecbur etti. Hasta ve Hıristiyanlığın yardımına muhtaç olduğunu söyleyen eşraftan dul bir

kadın, çoktanberi icraatını ve şahsını taktis ettiği başrahibin teselli ve nasihatını dilediğinden, onu yanına çağırtmıştı. Hıristiyanlar, kiliselerinin yükselmesine ve zaferine yardım edecek olan bu iyi fırsatı kaçırmamak için, Eugeniayı uyandırdılar Eugenia, biraz şaşkın, fakat çoktanberi yanaklarında görülmemiş bir pembelikle uyandı. Düşünceleri gideceği yerden ziyade, sabahki rüyalarında ve mabedin karanlık sütunları arasında dolaşır - ken.. yola salındı. Müşrikin evine vardı ve odasına buyurtuldu.

Daha henüz 30 yaşında bile olmıyan güzel bir kadın, yatağın üzerine uzanmış; fakat bir hasta ve tövbekâr gibi değil.. ateşin bir gururla pürhayat ve neşe yatıyordu.

Sahte rahip, kendi ricasıyle yanına oturuncaya kadar, güç halle tevazû ve sükûnetini muhafaza edebildi. Sonra onun iki beyaz elini yakalıyarak, elinin içine koydu ve öpmeğe başlad . Başka düşüncelerle meşgul olan Eugenia, kadının hiç de edepli olmıyan kıyafetine dikkat etmemiş.. ve bu hareketini tevazû ve teseyyüp addetmişti. Fakat, rahibin gösterdiği müsaadeden cesaret bulan kadın, bu genç ve güzel rahibi deraguş ediyor zannile, kollarını Eugenianın boynuna doladı. Başrahip kendini toplamağa vakit bulamadan, bu haris kadının kolları arasında kaldı; ve ağzına en şiddetli puseleri yağdığını hissetti. Nihayet şaşkın şaşkın, ne olduğunun farkına vardı. Fakat, bu vahşi deraguşlardan kendisini kurtarıp doğruluncaya kadar, dakikalar geçti. Derhal bu şeytanî dinsiz kadının dili harekete geldi. Korku, dehşet içinde kalan rahibe, bir yığın kelime ile aşkından ve tehassüründen bahsederek.. bu tehassürü teskin etmek, gençliğinin ve güzelliğinin vazifesi oluduğunu, ona isbat etmeğe çalıştı. Ve ancak bu maksatla buraya çağırıldığını anlattı. Bununla beraber yeni yeni tecavüzlere cüret ediyor, okşayışlar.. nazlanmalarla onu celbe çalışıyordı.

Eugenia, artık kendini müdafaa edemiyecek bir hale geldiğini anlayarak, bütün kuvvetini topladı. Gözlerinden ateşler püskürerek, bu iğrenç kadına öyle şiddetli küfürler ve hezyanlar yağdırmağa başladı!.. Kadın, bu fena teşebbüsteki muvaffakıyetsizliğine artık tamamile kanaat getirerek, bir hamlede harekâtını değiştirdi. Potifarın arayıp icaddettiği, ve o zamandanberi binlerce defa tekerrür eden yolu, o da intihap etmişti. Bir kaplan gibi Eugenianın üzerine atıldı, kolları demirdenmiş gibi kuvvetlice onu bir defa daha sararak, şiddetle yatağına çekti. Fakat, aynı dakikada öyle büyük bir feryat kopardı ki, hizmetcileri her taraftan odasına hücüm ettiler. Bir düziye "imdat! imdat!„ diye haykırıyor ve yaklaşan bendegânına:

— Bakınız! diyor bu adam cebren benim ırzıma tesallût etmek istiyordu!...

Arkası var

... yavaşça ve hiç bir kelime söylemeden, çiftliğe doğru arabasını sürdü.

YANIK ÖME

— 1925 - 1930 Yılları içinde Bursa
öğretmen okulunun, ele avuca sığmayan
yaramaz talebesi, biliyor musunuz kimn
— Yanık Ömer mübdii: Safiye!..

Bir gün kıymetli muharrir ve Saylav Aka Gündüzle, memleket kültürü ve edebiyatı hakkında görüşürken, mevzuumuz Türk musikisine intikal etmişti.

Aka, millî yeni bir roman süjesi bulmuş gibi sevinçle :

— Aman! unutuyordum, dedi. Geçen gece nasılsa Muganniye Safiyenin okuduğu yere gittim. Doğrusu.. ne yalan söyliyeyim, ben bu vakta kadar Safiyeyi dinlememiştim. O ne ses! o ne üslûp. Bir Yanık Ömer söyledi. Hayret ettim. O güzel sesi ve o güzel sesi idare eden sanatı.. böyle doğrusu meyhane köşelerine hiç münasip görmedim.

Safiye, okuduklarını, mahalle kızlarının kulaktan duyarak söylediği gibi, cansız söylemiyor. O, bütün ruhuyla okuyor!

Sık sık maruz kaldığım bazı itirazlara işte en güzel bir mukabele. Kim demiş Türk gencinden, Türk kızından artist yetişmez diye?!.. Görsünler, kendi kendine hoca bulmuş, çalışmış ve yetişmiş olan bu yüksek artisti!... Safiye, bizi tanımıyan Avrupalılara, Türk musikisi için en büyük reklâmımızı yapacak bir sanatkârdır.

*
* *

Hakikaten billûr sesile, bar ve gazino sahiplerini zengin eden bayan Safiyenin, - bu âna kadar herkes gibi benim de kendi apartmanı sandığım - apartmanının misafir odasındayım.

Kaloriferlerin asabı gevşeten ılık sıcaklığı içinde, gömüldüğüm yeşil koltukta, uykudan yeni uyanan sanatkârı

bekliyorum.
şımda siyah
bir piyano..
de kırk elli
bir plâk
ve ak sakallı
sanatkâr resmi
Piyanonun
sında, belki
gece hediye ed
büyük bir
buketi.

Dışarıdaki
kış akşamının
ta renkleri
daha loşlaştır
Tatlı bir rü
dalıp kendimi
geçmek istiyor
Fakat, dışarıd
yulan ayak
ları beni uya
yor ve pe
zaman sonra
Jozefin Beyk
tunç rengini
rimin önüne
sanatkâr Sa
odaya giriyor.

Jozefin Beykerin tunç rengini gözlerimin önüne seren, sanatkâr Safiye odaya giriyor.

MÜBDİİ : SAFİYE

Yazan :

NİYAZİ ACUN

— Aa!! Karanlıkta mı oturuyorsunuz?., diyor ve derhal odanın içindeki karanlığın peçesini elektrik pirizile yırtıyor. Yeşil, kalın perdeleri kapıyor. Pencerenin kenarındaki pembe koltuğa oturuyor.

Uykudan şişmiş iri gözlerini uğuşturarak:

—Dün gece radyoda idim.. orada işim bitince biraz da içtik ve çok geç yattım.

O, beni, çok bekletmesine amil olan sebebi, bu doğru sözüyle anlatmış oluyordu.

❖

— Tercümeihalim mi, dediniz?

— Evet.

— Bunu ne siz sorunuz.. ne de ben söyliyeyim.

Israr ettim.

O:

— Bu vakta kadar kimseye söylemedim.. şimdi size söylersem olmaz.

Kendilerini fazla ısrarımla darıltıp, tatlı uyku mahmurluğundan.. o güzelim baygınlığından ayırmamak için, bu sualimden ferağat ettim.

— Musiki hayatına nasıl atıldınız ve ilk sahneye hangi tarihte çıktınız?

İpek kısa kollu sarı buluzunun düğmelerini, parmaklarile, yerinde mi, değil mi? gibilerde yoklıyarak; kendisini meşhur eden sanat hayatının, bir hayli mazi olan ilk basamak tarihini.. gözleri kapalı olarak düşündü ve anlatmıya başladı:

— Küçük iken sesim güzeldi. Beste bilmediğim halde, işittiğim bir şarkıyı çabucak ezberleyip söyliyordum.

Okulda musiki öğretmeni her şarkıyı önce bana öğretir, ve sonra talebelere benim sesim vasıtasıyle kolayca öğretirdi.

Mazisinin - çocukluğun, talebeliğin, gençliğin - tatlı, lâyemut hatıralarının lekesiz renklerine dalan gözlerinde, sevinç parlayışları belirdi.

Bursa Kız öğretmen okulunda bana, öğretmenlerim şu adı takmışlardı:

(Güzel sesli kara kız)

— Bu adı takmalarına sebep?

— Ben okulda çok yaramazdım. Ele avuca sığmaz yaramazlardandım. Okulda bir kavga, bir gürültü vakası oldu mu? öğretmenlerin ağzında ilk dolaşan benim ismim olurdu. Ben yaramazlığın rekortmeni olmuştum.

— Bu yaramazlıklarınızdan bir şeyler anlatır mısınız?

— Hangi birini?

— . . . . .

— Meselâ; sınıfta öğretmen ders verirken ben, defterimden kopardığım bir yaprağı top yapar, öğretmen tahtaya yazı yazarken bunu başına atardım. Öğretmen önce bütün talebeye şaşkın şaşkın bir bakar... Talebeler gülüşür. Foyam ortaya çıkardı.

Foto Rekor

Arkadaşlarımın yüzünü boyardım. Beni tutup intikamlarını almak isterlerdi. Talebe iken o kadar çeviktim ki, hemen koşar bahçedeki ağaçlardan birine tırmanırdım.

— Size bu yaramazlıklarınızdan dolayı ceza vermezler miydi?

Kendisinden geçerek, kahkaha ile güldü:

— Yaramazlığın,muzipliğin sembolü, ceza almak rekorunu da kimseye vermezdi. İşte bu sebepten öğretmenler bana: (Güzel sesli kara kız) derlerdi.

Çocukluk ve talebelik hayatını bu kadar haşarı ve yaramaz tanıtan Safiye, birdenbire sustu. Bir sükût devresinde seri birşeyler düşündü ve:

— Sakın beni kötü bir yaramaz olarak tasavvur etmeyiniz!.. Haşarı olduğum kadar iyiliği sever ve yapardım. Bütün okul muhitinde çok sevilirdim.

— Şimdi de böyle yaramazlıklarınız var mıdır?

Bir kabahati üzerine atmışım gibi bana, sert sert baktı:

— Hayır.. hayır. Bunlar talebelik hayatımda idi. Hepsi okul sıralarında kaldı.

Ah! yine bir talebe olsam.. Talebelik hayatı gibi var mı... Ekmek elden, su gölden olunca, insan yaramazlık etmeden durur mu?..

Gülümsedim.

Gülümsememdeki manayı sezmiş olacaklar ki:

—Ne konuşuyorduk? dedi ve cevap vermeme zaman vermeden yine kendi anlatmaya başladı:

— Okulda arkadaşlarım bana:

— Safiye, haydi bir şarkı söyle de dinliyelim, derlerdi.

Ben de kendimi, bermutat naza çeker ve sonra şarkı söylerdim. Nöbetçi öğretmen de, sınıfın kapısı önüne gelir şarkıyı dinlermiş. Şarkı bittikten sonra sınıfa girerek:

—Bu şarkıyı, nasıl gürültü etmedene dinlediyseniz, şimdi de dersinize öyle çalışın, der ve sonra bana:

— Hemen arkadaşlarının ısrarı üzerine, sen de mütalea saatlerinde şarkı söyleme, aldığın ceza yetişmiyor mu? diye nasihat ederdi.

Bursa Kız öğretmen okulundan çıktım. İstanbula geldim, Hem öğretmenlik ediyor ve hem de sesimi beğenenlerin ısrarı üzerine teganni dersleri almağa başladım.

Derslerim çok iyi gidiyordu. 1929 da Darültalim musikinin bir konserinde sahneye çıktım. Cesaretsizlik ve korku içinde okudum.

Büyük takdir alkışlarıyle karşılaşınca, kendimden geçmiştim. İçimden sevinç gülüşlerile beraber gözümden de yaş geliyordu.

Musiki üstatları:

—Kızım! Sen iyi bir sanatkâr olacaksın! Öğretmenliği bırak. Musiki hayatına atıl, ve bizim gösterdiğimiz yolda dikkatla, çalışırsan memleketin büyük bir ses artisti olursun!.. dediler.

Her gün bu sözleri duya duya ambale olmuştum; öğretmenlik ile artistlik benim istikbalimi ne hale koyar diye kat'iyen düşünemiyordum.

En nihayet umumun beni göklere çıkaran alâkası üzerine, öğretmenliği terkettim ve artist olmıya kat'î karar verdim.

Sustu... dudaklarının arasından bazı yerlerini güçlükle duyabildiğim, artistlik hayatında uğradığı inkisarlar dökülüyordu.

— Bu kararımı verdikten sonra darültalim musiki ile çalışmaya başladım. Bu musiki heyetile birlikte on beş günlük bir Anadolu turnesine çıktım. Turneye çıkmazdan önce:

(Sevda yaratan gözlerini her zaman öpsem)

ve

(Şen gözlerinin nurunu içtimdi o akşam)

isminde iki şarkı okumuştum.

Pilâklar Anadoluya gelmişti. Şarkımın sık sık çalındığını duydukca, çocuk gibi seviniyor ve kendimi hayal rüzgârlarına kaptırmış bir yelkenli zannediyordum.

İstanbula döndük. Sezon başlangıcı idi. (930 ve 931) Derviş zade İbrahim, «Mulenruj»da çalışmamı istedi. Bu müsait teklifi reddetmedim.

Yazın "Küçük çiftlik parkı„nda; derken işte bugünkü süksemi bu suretle temin etmiş oldum.

— Aileniz içinde güzel sesli olanlar var mıdır?

— Doğrusu ailemizin sesleri cidden güzeldi. Babamın sesi harukulâde idi; hele kızkardeşimin sesi benim sesimden çok üstün bir güzellik ve tatlılığa maliktir. Benim sesim annemin sesi demektir.

— İlk pilâğa okuduğunuz da ne gibi heyecanlar duydunuz?

— Söylesem belki inanmazsınız. 18, 19 yaşında idim. Okuldaki yaramazlığımı daha pek terketmemiştim. Esasen bana bu heyecanı hiç duyurmadılar. Önce şarap içirdiler. İhtiyar babalık bir Alman mühendisi vardı.. O, şarap içerken beni çocuk gibi şımartmıştı.

— Ya radyoda şarkı söylerken?

— Onu hiç sormayın.. Radyoda pek fazla heyecan duyarım. Burada bütün dinleyicilerle karşı karşıya bulunuyorum. Pilâkta öyle değil ki. Bozulursa tekrar okunur.

— Bugün büyük bir sükseniz var.. Meşhursunuz. Şimdi en büyük idealiniz nedir?

— Evet, bugün memleket sınırları dahilinde takdirle karşılandığıma göre, halk benim şarkılarımı seviyor. Halbuki ben, şöhretimin memleket sınırları içinde kalmasını istemiyorum. Enternasyonal büyük bir Türk artisti olup, Türk milletinin sanat varlığını cihana tanıtmak istiyorum.

Bu, benim en büyük gayemdir.. Bu gayem uğrunda geceli, gündüzlü mütemadiyen hummalı bir surette çalışıyorum.

— Bugünkü Türk musikisinin değeri ne derecededir?

— Türk musikisi, Türk tarihi kadar eski ve rubları coşturan ağır ve ölmiyen ahenklerle doludur. İçinde çok zengin melodiler vardır.

Türk musikisi, pek yakın bir zamanda kendisini cihana tanıtacaktır. Ve bugüne kadar şark musikisini yükselten biz Türkleriz!.. yalnız ne var ki, musikimizin elamanları noksandır. Memleketin musiki ihtiyacını gideremiyoruz; fakat, Türk musikisine verilen ehemmiyet bu elâmanları yetiştirecektir.

Coşkun müzisiyenleri, istidatları yetiştirmek en başlı vazifemiz olmalıdır.

— Bu istidatları yetiştirmek sizce nasıl kabildir?

— Asrımız kulaktan kaparak söyleme asrı değildir. Metot dahilinde çalışmak lâzımdır. Bunun için taze istidatları, ancak okul vasıtasıyle yetiştire biliriz.

— Dünkü müzik eserlerile bugünkü musiki eserleri arasında ne farklar vardır?

— Bugüne, düne nazaran hiç ese[r] yok desem yalan söylememiş oluru[m]. Dünkü eserler çok kıymetlidir. Onları[n] enginliği, ve zenginliği, yüksekliği a[s]... inkâr edilemez. Onlar bir âşk, bir sev[gi] ve bir şiirdirler....

— Bugünün tanınmış bestekârla[rı] da her halde mevcuttur?

— Hafız Sadettin, Salâhaddin, Y[e]sari Asım v. s....

Bugün halk bunların eserlerini p[ek] fazla beğeniyor.

— Bizde, halkın içtimaî vaziyeti[ne] göre musiki tasnifi yapmak mümkü[n] müdür?

— Avrupadaki gibi bizde musiki ta[s]nifi yapılmamıştır. Asrî görünmek is[te]yenler, Türk musikisini duymak ist[e]mezler. Böyle zübbelik edenlere gö[re] tasnif yapmak hatalıdır.

Tatlı susineklerini taklit edenle[re] alafıranga musikiyi niçin sevdikleri[ni] sorunuz.. Sizi ikna edecek cevabı v[e]remezler.

Musikimizin büyük noksanlığını i[ti]raf edecekler mi? merakile biraz mü[te]reddit sordum; zira, bayan Safiyenin çalıştığı ve para kazandığı yer içki i[çi]len.. ve sanati, müziği, sesi ruhları değil; bir yudum alkole meze yapa[nla]rın asrileşmiş çalgılı meyhanesidir.

— Mademki bizde musiki ta[snif] edilmemiştir. Müzik dinlemek iste[yen] her sınıf halka lôkaller itibarile ha[ng]i leri daha ailevidir?

Bu sualim onun bu sahadaki i[...]sarlarını deşen bir neşter oldu.

— Bizde şöhreti memleket sınırla[rını] aşamıyan iyi bir müzisiyenin.. oku[yan] bir artistin, bestekârın yetişmeme[si]... biricik sebep; böylet ailelerin gideb[ile]ceği temiz ve nezih lôkallerin mev[cut] olmamasıdır.

Bugün aile kızlarımızın içinde [...] güzel sesliler, ve müzisiyenler var[...] yalnız kızlarımız da, gençlerimiz de, t[er]biye ve içtimaî seviyeleri itibarile, b[u]ralarda çalışmayı şüphesiz ki pek baş[...] bulacaklardır.

Kendini beslemek zorunda olan art[ist] mecburen, meyhanede alkolle şuurs[uz]laşan meyhane müşterilerini eğlendi[r]...

Teessüfle söyliyorum, bugün Tü[rk] musikisi meyhane musikisidir. Avru[pa]da her sınıf halkın gideceği lôkal[ler] vardır; ve her lôkalin artisti lôkal[ine] münasiptir. Bizde lôkalin içkili olduğu[na] pek kızmıyorum; fakat sokağın, kal[dırı]mın yabancı kadınları buralara ya müş[teri]ri bulmağa geliyorlar; veyahut sokak[ta] buldukları müşterilerile geliyorlar.

Bu sebepten Fahire, İpekçile[r], Lâle ve Nerkisleri, Münir Nureddin [gibi] yetişmiş kıymetli sanakârlarımız e[vle]rinde uyuyorlar. Temiz lôkaller[i] olsa, onlar evlerinde uyumıyacaklar[dı].

Bu yarasını deşmekte devam edemezdim: sözü Türk musikisinin çok değerli bir sanatkârı, merhum udi Nevrese çevirince o; içten:

— Ahhh! dedi, onun ölümü, Türk musikisinin bir daha yerini dolduramıyacağı, eşini bulamıyacağı büyük bir kayıptır.

O, benim hocamdı. Beni o yetiştirdi. Lâle ve Nerkisi de, o yetiştirdi. O, Türk musikisinin anahtarı, Türk musikisinin babasıydı, gözyaşlarımızla bu büyük âlimi kara topraklar gömdük.

***

Halkın sevdiği bu halk artistinin hususî hayatını, velev pek muhtasar, okuyucularıma sunmak için ak ile karayı seçtim. Belki bayan Safiyeden şu ânda ödünç para isteseydim, vermekte gecikmezdi; fakat sorularıma öyle zor cevap aldım ki...

— Anladığıma göre çok asabisiniz?

Dağınık siyah saçlarını, tırnakları kırmızı ojeli parmaklarıyle, tarar gibi topladıkca, kulaklarında sallanan uzun mavi taşlı küpeleri, sanki, bu sualime hazırcevaplık vazifesini görüyordu.

Daima doğru söylemeyi itiyat edinmiş olan sanatkâr:

— Evet; çok asabiyimdir; fakat evimin haricinde hiç kızmam.. Kızsam bile hissettirmem. Çok sabırlıyımdır.

Bu sözü üzerine soracağım sualleri gayet dikkatli sormalıyım.. Zira, evinin haricinde kızmadıklarına göre...

— En çok sinemayı mı, tiyatroyu mu, yoksa okumayı mı seversiniz?...

Deminki asabiyetini gideren inandırıcı bir gülüşle:

— Sinema ve tiyatroya hiç gitmiyorum; dediğime cidden inanınız. Kitap okurum.

— En ziyade hangi eserleri?

— Basit olan kitapları asla okumam. Felsefeye büyük merakım vardır. Boş vakitlerimda felsefe okurum.

"Felsefe okurum!„ deyince bir hayli felsefeye müteallik fikirler serdedeceğini düşünerek, sükûtla yüzüne baktım. Birşey söylemedi; bunun üzerine felsefe okuduklarına.. bu sükûtları ile, sükûtiyun mektebine mensup olduklarına kani oldum.

İki satır felsefe okumakla feylesof olduğunu iddia edenlerin tıraşlarına sık sık maruz kaldığımdan, hakikî feylesofun felsefesini: sükûtu benimsemesinde aramamak, elden gelmiyor.

— Ev işlerile meşgul olur musunuz?

— Ev işlerile uğraşmayı hiç sevmem.

— Boş saatlerinizi nasıl geçiriyorsunuz?

— Buna verilecek cevabım çoktur. Yalnızlığı severim. Derslerime çalışırım. Sesi bırakmıya gelmez.

— Dersleriniz arasında son günlerde en çok meşgul olduğunuz ders?

— Opera, dedi, ve ilâve etti: sakın bunu yazmayınız. Kiliselerde ağır şarkılar söylerler ya.. İşte bu gibi ağır şarkıları çok severim.

— En ziyade nelerden hoşlanırsınız?

— Spora merakım vardır. Otomobil kullanırım. Kırda gezmek en hoşlandığım spordur. Tabiatı, yıldızlı geceleri, gurupları, mavi denizleri, mehtapları seyre doyamam. Mehtaplı geceleri seyretmek için uykusuz kalırım. Tabiat şiirdir.. Bu şiiri gözlerimle ruhuma damlatır, engin hayallere uzanarak kendimi dinlerim.

— Daha başka neleri seversiniz?

Düşündü.

— Antikaya merakım vardır. Ev eşyasını da buna ilâve ediniz. Antika eşya seyretmek için sık sık kapalı çarşıya giderim.

— Daha başka?

— Daha daha iyi yaşamayı severim.

— Daha başka?

Eyyy!!! Siz, daha başka.. daha başka demekle beni çıldırtacaksınız?

Artık söylemiye mecbur oldum:

— Modayı sevmez misiniz?

— Moda mı... Modayı takip etmem, kendi zevkim üzerine beğendiğim kumaşı, kendime ve zamanına yakışacak bir surette diktirir giyerim.

—Neleri beğenirsiniz? diye müteaddit defalar sorduğum suallere modayı söylemiyen; ve moda dediğim vakitte, sevmediğini söyliyen bayan Safiyenin, neden modayı yakından takip etmediklerini ben, şöyle düşündüm: Kendisi kazanıyor.

Bizim monden bayanlarımız da biraz kendileri kazansalardı; zavallı, bilhassa kılıbık kocaların yükü yüzde doksan inerdi. Böyle modayı takip etmiyen bir bayan varsa, ilk defa onu, ben tebrik etmek şerefine nail olmak isterdim.

— Ses en ziyade hangi mevsimlerde güzelleşir?

— Son ve ilkbahar mevsimlerinde güzelleşir. Yazın sıcak, kışın soğuk sesi bozar. Bilhassa sonbaharda ses fevkalâde tatlı bir güzellik hasıl eder.

Bu canlar yakan sesli artistin, yedi senedenberi kazandığı serveti anlamak istedim.

— Apartmanlarınız mı var? Yoksa bankada paranız mı?

Bu sözüme gayet samimî bir bakışla, gülerek cevap verdiler:

—Ne apartmanım var.. ve ne de bankada param. Mükellef bir apartman yapacak kadar para kazandım, ben yaşamayı seven bir kadın olduğum için para biriktiremedim. Artık bundan sonra biriktirebilirsem, belki söylediğinizden birini başarmak kabil olur.

— Hiç âşk mektubu aldınız mı?

— Bir sürü saçma âşk mektupları aldım ve hâlâ da almadayım.

— Bunlara cevap veriyor musunuz?

— Şuurlu bir insan bir kimseyi görmeden, tanımadan bu şekilde âşk mektubu yazmaz. Yazanlar arasında münevver tanınan.. yazıcı geçinen niceleri de var!.. Bunların hiç birine cevap vermem.

— Aşk hakkına fikirleriniz?

Gözleri odanın dört köşesini dolaştı ve yanında ki koltukta uyumakta olan büyük bir kediyi göstererek:

— Benim bütün aşkım bu Tekirde... bir de Viyana konservatuarına giderek ders almadadır!... dedi.

Muayyen bir mühlet muteber olmak üzere, reklâm için her türlü rozet siparişlerini:

1000 TANESİ

90 TÜRK LİRASI

fiyat ile kabul ederiz.

Bu fiyatta gümrük masrafı dahildir. Teslimat çabuk yapılır.

N. Zigomala
Asmaaltında - Volta han No. 9

İstanbul

AR

Resim, heykel, dekorasyon, arkeoloji ve bütün plastik sanatlardan bahsedecek olan bu aylık mecmuanın ilk sayısı çok nefis bir şekilde çıkmıştır. Memleketimizde yepyeni bir formül içinde çıkan bu mecmua, kültür hayatımızın ve neşriyat âlemimizin mühim bir boşluğunu dolduracaktır. AR'ın bu ilk sayısındaki başlıca yazılar şunlardır:

Miraç Katırcıoğlu: Ar ve yaşama; Nurullah: Tabiat ve taklid; Reşat Nuri Darago: Ar'ın anketine cevab; Osman Hamdi: Heykeltraş Zühtü Muridoğlu, Ressam Sabri Berkel hakkında makaleler, ayın kronikleri ve neşriyat âlemi havadisleri. Ar'ın bu ilk sayısı 18 nefis resimle çıkmıştır.

Küçük Hikâye:

İKİ NESİL İKİ HİKÂYE

★★

Büyükanne, odanın en aydınlık bir köşesine oturmuş, vaktile işlediği beyaz keten örtünün, yıkana yıkana açılan yerlerini dikiyor, tentenelerindeki delikleri örüyordu. Gülünçleşmeden, rüküş olmadan ihtiyarlıyabilmek saadetine erebilmişti. Boyasız saçları, sım sıkı bir topuzla ensesinde toplanmıştı. Temiz beyaz yüzünde senelerin işlediği kırışıkların arasında ne podra, ne boya vardı. Sürmesiz, açık renk gözleri insana bakarken okşar gibiydi.

Renksiz entarisi, topuksuz terlikleri, temiz yüzile iç açan bir ihtiyarlığı vardı.

O ne kadar yaşına, alıştığı göreneklere uygun olarak giyinmiş ise; biraz ötede, sedire uzanarak bir mecmuanın büyük resimlerine dalan torunu da, yirminci asrın o kadar tipik bir genç kızıydı. En moda olan sinema yıldızı kim ise, onun canlı bir karikatürü halinde dolaşıyordu. Bazan bakarsınız, kaşlarının ucunu, uçacakmış gibi havaya kaldırarak, bütün saçlarını kıvırcık bir yığın halinde alnına toplar.. bazan da sımsıkı taranmış saçlar, kalın kaşlarla büsbütün başka bir şahsiyete bürünürdü.

Genç kız, mecmuanın sahifelerini karıştırırken, birden haykırdı:

—A!... Con Kravford yine kocasından ayrılıyormuş.

Büyükanne, elindeki işlemeyi düşürdü:

— Kim ayol, Cazibe mi? Daha dün kocasıyle kol kola geziyordu.

Genç kız katıla katıla güldü:

— Cazibe değil, büyükanneciğim, Con Kravford, hani öğrendinizdi isimlerini.. yine unuttunuz.. sinema yıldızlarından biri.. ikinci kocasıyle altı ay yaşadıktan sonra ayrılıyormuş.

Büyükanne homurdandı:

— A, kızım, bütün gün onları okuyub kafanı fena lâflarla dolduracağına, eline bir iş alsan da otursan ne olur? Bizim gençliğimizde böyle şeyler mi vardı? Şimdi gençler bunları okuya okuya büyüyorlar. Tevekele mi ailelerde geçim kalmadı?.. Biz, kulaklarımız büsbütün başka hikâyelerle dolarak büyüdük.

Genç kız, ihtiyar kadının yanına sokulmuştu:

— Nasıl hikâyelerdi onlar, nineciğim?

— Nasıl hikâyeler miydi? Her halde genç kızlara boşanmayı, seksen defa evlenmeyi öğreten hikâyeler değillerdi.

Biz işittiklerimizden: sadakat, aile muhabbeti, annelik vazifeleri öğrendik. Hele bir tanesi vardı, rahme teyzem ne çok tekrarlardı.

Genç kız, şimdi ninesinin diz dibine yerleşmişti:

— Ne olur, nineciğim, anlat.

— Vaktile iki gözü de doğuştan k bir kadın varmış. Fevkalâde güzel duğu halde, tabiatin zalim bir cilves ne dünyanın.. ne de kendisinin gü liğini göremiyen bu kadını, son der çirkin, kanbur, cüce denecek ka kısa boylu bir adamla evlendirmiş Adamın çirkin olan sade suratı o ne ise, ahlâkı da yüzünden beter Ama kadıncağızın gözleri kör olduğ dan kocasının çirkinliğini bilmez, lâkının uygunsuzluklarına da katla mış. Fakat, onun da hayalinde ideal erkek varmış.. kendi içinde, hayalin kocasına bir şekil vermiş, bu ha severmiş.

Bir gün kapı çalınmış, ak saka bir adam gelmiş:

— Kim ayol, cazibe mi?.. Daha dün kocasıyle kol kola geziyordu...

◆

Yazan:

İLHAN S. TANAR

◆

— Kızım, demiş, ben senin sabrını, tahammülünü duydum da geldim. Bu faziletini çok sevdim. Şimdi benden ne istersn yerine getireceğim.

Kadın, derhal:

— Aman, demiş, gözlerimi aç!.

Meğer kapıyı çalan adam Hızırmış. Genç kadını, bir pınar başına götürerek dualar okumuş.. ve kadının gözleri açılmış. Kadın kendi yüzünü, etrafındaki renekleri, şekilleri, tabiatin binbir güzelliğini ilk defa olarak görünce; sevinçten çılgın bir hale gelmiş.. hemen evine doğru koşmağa başlamış.

Senelerdenberi içinde şekil ve renk verdiği hayali, birân evvel görebilmek için koşıyor, koşıyor... Ve tam evine yaklaşırken onunla, hayalindeki kocasıyle karşılaşıyor.

İşte senelerdenberi sevdiği hayal: Temiz, geniş bir alın, anlıyarak bakan gözler.. uzun bir boy.. hatları düzgün bir vücut...

Dünyayı yeni gören güzel kadın, derhal bu adamın boynuna atılır:

— Oh, sevgilim, nihayet gözlerim açıldı; seni görebiliyorum.

Halbu ki zavallı kadın pek feci bir surette aldanmıştır. Tam bu esnada hakikî kocası, yani kanbur ve çirkin adam ortaya çıkarak, karısının sarıldığı yakışıklı erkeği vurur. Kadın yaptığı yanlışlığı, senelerdenberi bir hayale bağlanmış olduğunu anlar. İstemiyerek, kocasına ihanet etmiş, bilmiyerek namuslu bir kadına yakışmayan bir harekette bulunmuştu. Aynı zamanda kocasının ne çirkin, iğrenç, bayağı bir mahlûk olduğunu da görmüştür. Fakat o, kocasının çirkinliğini değil, işlediği suçu düşünür:

—Tanrım!.. keşke gözlerim hiç açılmasaydı, meğer kör olmakta bir saadetmiş.

Diye feryat ederek gözlerini öğle güneşine diker. Henüz açılan gözleri fazla hassas olduğu için, bu kuvvetli ışığa dayanamıyarak, bir daha hiç açılmamak üzere tekrar kapanır. Ve o zaman kadın evine, kocasının yanına döner. ve sanki gözleri dünyanın güzelliklerini, çirkinliklerini hiç görmemiş gibi yaşamağa başlar.

İşte çocuğum, biz böyle nefis fedakârlığı, sadakat hikâyeleri dinleyerek büyüdük.. Siz ise, bir kadının kocasından boşanmasının, veya eşi öldüyse, toprağı bile kurumadan evlenmesinin caiz olduğunu öğrenerek yetişiyorsunuz.

Genç kızın gözlerinde müstehzî bir bakış parlamıştı:

— Her halde bir kanbur için göz-

— Sen çok gençsin. Fakat mezarımın toprağı....

lerimizi feda edecek kadar abtal değiliz. Toprağı kurumadan evlenmek dediniz de aklıma bir Çin hikâyesi geldi.

Çinli bir filozof, bir gün mezarlıktan geçerken, bir mezarın başında elinde bir yelpaze ile toprağı yelpazeliyen bir genç kadın görmüş.

Bu garib manzarayı bir müddet hayretle, merakla seyrettikten sonra mezar bekcisine sormuş:

— Kuzum bu genç kadın ne için şu mezarın toprağını yelpazeliyor?

Bekci gülmüş:

—Siz de şaştınız, değil mi? Bu, tam bir aydır o mezarın toprağını yelpazeliyor. Ne için mi dediniz? Bakın anlatayım.

Bu genç kız, bundan bir sene önce bir genç ile sevişerek evlendi. Çok mesuttular; fakat genç adamın ömrü pek kısaymış. Üç ay evvel, sizlere ömür, öldü. Ölürken karısına vasıyet etmiş:

— Sen çok gençsin.. evleneceksin. Fakat mezarımın toprağı kurumadan evlenme!..

Genç kadın o zaman ağlamış, sızlamış, bir daha hiçbir erkeğin yüzüne bakmıyacağına yemin etmiş; fakat aradan iki ay geçince bir delikanlıya gönlünü kaptırmış. Tam düğün hazırlıkları yapılırken, kocasının vasıyetini hatırlamış:

— Bu zamana kadar yaş kalır mı? elbet kurumuştur, diyerek mezarlığa gitmiş. Bir de bakmış mezarın toprağı yaş Hava yağmurlu olmamağla beraber, gece yağan kırağı ve çi gibi şeylerden toprak rutubetlenir, bir türlü kurumazmış. Ölen gencin kurnazlığını görüyor musunuz? O vasıyeti ile, karısının bir daha evlenmemesini temin etmeğe çalışmış. Fakat, kadın daha kurnaz çıktı. Elinde yelpaze ile bütün gün mezarın başında.. Toprak öyle kuruyor ki, yakında gecenin rutubeti de para etmiyecek.

İşte, nineciğim, bu hikâyede bu kadar!.. Şimdiki kadınlar bu çinli kıza çekmişler.. mezarın toprağının kurumasını bile beklemiyorlar.

Büyükanne, canının sıkıldığını anlatan bir tavırla minderin üstünde oturuşunu değiştirdi, pencereye doğru döndü. Çok şeyler söylemek istediği belli idi. Fakat yaramaz torunu ile başa çıkamıyacağını bildiği için, içini boşaltmamayı tercih etti:

— Sen hep bu münasebetsiz hikâyeleri ezberle, emi?

Diye homurdandı ve temiz, yaşlı başını elindeki tenteneye eğdi.

Genç, kıymetli bestegâr Necip Celâlin yeni bestelediği: (Yıllar) ve (Kimse sevgimi bilmez) adlı tangolarının notaları, Bayazıtta, Üniversite caddesinde, Şamlı İskender Kutman tarafından şık bir şekilde neşredilmiştir.

Necip Celâlin bu iki yeni tangosu da, öbür eserleri gibi birer küçük şaheserdir. Genç sanatkârın bu, cidden güzel, muvaffak olmuş eserlerini musiki sevenlere tavsiye ederiz.

Endüstiri hayatımızda yeni bir hamle:

Türkiyede, Türk Müteşebbisler Tarafından Büyük Bir AMPUL Fabrikası Kuruluyor.

Endüstüri müteşebbislerimizden Hüsamettin Tahsin ve İzzittin Feray'ın İstanbulda 200,000 lira sermayeli bir : (Elektrik Ampul fabrikası) kurmak için İktisat Vekâletinden müsaade aldıklarını sevinçle duyduk.

Pek yakında faaliyete geçmek üzre hazırlıklarını ikmal eden bu müteşebbisleri hem tebrik eder, hem de memleket hesabına kazanılan bu yenilikten dolayı memnuniyetimizi izhar ederiz.

İSTANBU[L] KIŞIN

Nasıl Eğleni[y]…

No. 2

Yazan:
Sabih Alaçam

Geceleri, Marmaranın karanlık boşluğuna aydınlığını uzun uzun, ve vakit vakit salan Ahırkapı feneri; gündüz, surların önünde bir yama gibi duruyor. Badanalı gövdesi denizin, sahilin renklerile uzlaşamıyarak üvey anasından dayak yemiş yaramaz bir çocuk jestile göze batıyor. Kadıköyüne her geçişimde, muhayyilemdeki bu hissi bana tekrar ettiren Ahırkapı feneri, bu gün yine gözlerime, evde kalmış yaşı geçkin bir kızın verdiği eza dolu panoramayı seriyor.

Vapur tenha. Öğle saatlerinin boşluğu omuzlarıma gittikçe artan bir ağırlık veriyor. Bulutlu gökyüzünün akislerile kurşunî ve kirli bir renk alan Marmarada, yavaş yavaş ilerliyoruz. Selimiye açıklarını geçtik. İşte Haydarpaşa dalgakıranı ve koy. Geniş bir hattı münhanî çizen vapur, bizi, Kadıköy iskelesine bıraktı. Fakat Mühürdara kadar uzanan kumlukta hüzünlü bir tenhalıktan başka birşey yok... Hâl ve kaymakamlık binalarının arasındaki sahada, tramvayların sabırlı bekleyişleri, yaz günlerinin geri gelmesini özlüyor gibi. Fakat ne yazık ki, mevsimleri, kumbara saatinin akrep ve yelkovanına sığdırmak mümkün değil. Dörtyol ağzındaki pastahanenin camı arkasında, gözlerini kapalı ufuklara diken, ve sokağın dekorile başının içindekileri bir türlüüzlaştıramıyan şair Salih Zeki Aktay da, anlayorum ki aynı keder duygusile zincirbend... Fakat, hayat bu kadar santimantaliteye ve hassasiyete değer mi? İşte, bu sualin cevabını, mektep kaçağı yaramaz bir talebesini yakalayan sert bir öğretmen jestile, beni kolumdan tutan feylesof ve içtimaiyat doktoru Fehmi Razi veriyor:

— Realist olun çocuklar, realist! Gençliğinizi bir hayal âleminin melânkolisi içine hapsetmeyiniz. Yaşayan ve cemiyette şeniyet halinde bulunan mefhumların canlılığı, sizi beraberinde götürmeli!

Mardik, Kadıköyünün berhayat Puankaresidir.

Anlıyorum ki, Fehmi Razi ağabeyimizin, her sevdiği dostunun yanında hissettiği neş'e havası bu gün [...] berraklığında. Fakat, onun aşağı[...] sözlerile de, bir az yanıldığımı fa[...] diyorum:

— Başım yorgun çocuklar! Re[...] işlerime ve kitaplarıma verdiğim s[...] ler uykuma bile vakit bırakmıy[...] Dimağım bir cendere arasında sıkış[...] gibi.

— O halde Fehmi ağabey, diyor[...] hüriyetine bizim yaşımızın hakkını [...] Mardiğe gidelim!

Salih Zeki Aktayın gözleri parlı[...] şiirlerini vücude getiren mısralar [...] sında Mardiğin ve Bakûsün hayal[...] raksediyor gibi, yüzünün hatları ge[...] liyor... Saçları Olempin karlı tepe[...] deki beyazlığa çalan ezelî ve eb[...] İyonyen şair, yüz bilmem kaçıncı [...] ladının kelimelerile hayalen sar[...] olmağa başladı bile!

Bense, kendi akıbetimi düşü[...] meyor; Fehmi Razi, Mardik ve [...] Salih Zeki Aktay müsellesinin felse[...] realite ve nostalji çemberi için[...] evin yolunu nasıl bulacağımı hesa[...] yamıyorum. Kadıköyünün kış eğlen[...] lerini tesbit etmek yerine, bizim bu [...] ve felsefe kahramanları arasına gir[...] ğimizi anlıyorum. Çaresiz, Mardi[...] içinde "Başka ferah, başka leta[...]

bulunan meyhanesinde soluğu alıyoruz.

Mardik, o, Kadıköyünün berhayat Puankaresidir. Hiç bir mevsimde ceket görmeyen sırtı, çıplak ve tombul kolları ve didon sakalile bizi karşılayor. Sonra meyhanesinin üçüncü plânındaki fiskiyeli çinko havuzun başında demlenen eski bir ahbabına sesleniyor:

— Ömeeer, bak kimler geldi!

Mardiğin teklifsizce Ömeeer diye hitap ettiği zat, meşhur dinî ve siyasî muharrir Ömer Rıza Doğrul üstadımızdı. Hazretle sarmaş dolaş oluyoruz. Diğer masalarda oturanlar rakılarını unutacak kadar bizimle alâkalanmağa başlıyorlar. Artık sofraya Salih Zeki Aktayın Akropol sırtından doğan edebî nostaljisi değil, Fehmi Razinin reel neş'esi hâkimdir. Fakat, Mardiğin bir derdi var gibi! Bizimle beraber dükkân sahibi olmaktan kurtulan ve hovarda bir müşteri tavrı takınan Mardiğin kederi nedir acaba? Bunu, adeta gözleri yaşararak kendisi anlatıyor:

— Bütün dostları böyle beraberimde gördükçe, burnumun ucu sızlıyor vallah! Aramızda Mahmut Yesari de bulunsa idi nemiz eksilirdi sanki? Mahmut, sade Türkiyenin en büyük romancısı değil, ayni zamanda benim de en büyük dostumdur! Fakat, kuşu kafesten uçurur gibi, onu kaçırdık elden! yahut Mahmut, bizim salmamıza rağbet etmez oldu artık. Bunca yıllık ahbaplık boşunaymış! Kanaryayı ele geçirdikten sonra, bizim ispinozdan farkımız kalmıyacak imiş meğer!.

Mardik haklı mı idi, bilmem?

Bunu düşünebilmek için kadehlerin dolup boşalmasından medet umuyordum. Lâkin Salih Zeki Aktay ikide bir de saatine bakıyor: Anlıyorum ki eve geç dönmesi için bayanından izin almamış. Fehmi Razi ağabeyimiz de

.. sokağın dekorile başının içindekileri bir türlü uzlaştıramıyan şair Salih Zeki Aktay...

kitaplarının hasretini duymıya başladı. Yalnız Ömer Rıza Doğrul üstadımız, höclesinden memnun ve Mardiğin esprilerine meftun. Benim ise, dünya umurumda değil: Otursak ta olur, oturmasak ta!

Nitekim arkadaşları selâmetleyoruz. Şimdi üçümüz kaldık başbaşa: Ömer Rıza, Mardik ve ben. Yalnız bu sahneye, âmâ viyolonistin sazlı ve sözlü refakatini de ilâve etmek lâzım. O çalıyor, biz dinliyoruz, yahut konuşurken dinlediğimizi zannediyoruz: Sarhoşların ayık olduklarını iddia etmeleri gibi!

Caddeye tekrar kavuştuğumuz zaman, gece iyiden iyiye bastırmıştı. kepenkleri inik dükkânlarile artık kimsesizleşen çarşının dar ve çamurlu sokaklarından yürüyoruz. Altıyol ağ-

Benim ise, dünya umurumda değil..

zına geldik. Fakat bir türlü karar veremiyoruz. İlkbaharda kır âlemi veya sandal safası yapacakmış gibi Fenerbahçeye mi gitsek, yoksa Modaya mı?

— Gel üstat, diyorum Ömer Rızaya, atlayalım şu paraşola.

Üstat uysal adamdır. Sigarayı yakıp, besmeleyi çekip giriyor arabaya.

Ömer Rıza, radyoda konferans veriyormuş gibi, ciddî bir tavırla mütemadiyen anlatıyordu. Ben, dışarının soğuğu ile içerimin alkollu hararetinin tesadümü arasında bîhuş, bu sözleri uhrevî birer terane.. nidâ duyar gibi oluyorum.... Kulağın çınlasın ey benim yarî vefa - şıarım röportajcı Niyazi Acun!... Röportaj yapacağım diye Zehra Ahmetlerin, Safiyelerin kaloriferli, güneşsiz apartmanlarında dolaşacağına, gel de bu açık havada bizlerle konuş!...

Bu sualin cevabını içtimaiyat doktoru Fehmi Razi veriyor....

Havagazlarını boyuna arkamızda bırakıyoruz. Yollar uzayor gece karanlığında. İçimde garip bir hüzün duyuyorum. Arabamızın, kaldırım taşlarına akseden mum ışıkları ne kadar sarı benizli. Artık Kalamışa gelmek üzereyiz. Gecenin ayazı göğsümüze doluyor. Isınmak için bir parça konyak çeksek: Oh, ne kadar iyi olacak!

Kalamış, sen, ne kadar bizdensin bu gece.... Sessiz ve kimsesiz karanlığının içinde bütün ıstıraplarımızı, bütün neşelerimizi, bütün sırlarımızın fısıldıyor gibisin! Vapur iskelesine giden yolun köşesindeki meyhanenin ışıkları kısık. İçeride birkaç balıkçı ve kalbimizde belirsiz hatıralar uyandıran bir şarkının sarhoş akisleri var.

Saatler geçiyor. İçki masası başında gözlerimi kapamak, rüyaların buluttan dekorları içinde kalmak istiyorum. Yaz, pembe bir şafak gibi göğsüme açılıyor. Sular ılık ve sanki çıplak kadın vücutlarile dolu. Kalamış koyu çırpınan yelkenlerin rüzgârlı akislerile genişliyor. Ömer Rızaya:

—Dostum, diyorum, bana Hayyamdan bir rübai söyle.

— Ne söyleyim isteyorsun?

Hamletten bir sahneyi canlandırıyoruz sanki: "Ne söyleyim istiyorsunuz prens?„. Sen de o aptal yaver gibi susma Ömer Rıza. Ya, demek "vaktile seher zamanı meyhanemize bir ses geldi. Ey gafiller, toprakla dolacak olan kafatasınızı....„ Şarapla mı dolduralım Ömer Rıza? Bana kalırsa o şarap, bir aşkın serabıdır. Fakat, gece karanlığında, şu ihtiyar beygirin yorgun adımlarla çektiği paraşolda, biz bu teselliden de mahrumuyuz.

"Ne söyleyim istiyorsunuz prens?„

Susalım ve kimsesiz sokakların kalbini dinleyelim!

Yazan: MÜKERREM KAMİL SU

Sus Uyanmasın

No.: 3

Bu genç; kızlar arasında beğenilen bir tiptir.

O, mağrur ve uzak aramızda bizi farketmiyor gibi yaşamakta idi.

Ben, herkesin beğendiğini beğenebilecek, dümdüz ruhlu bir kız değilim. Böyel olmakla beraber, birçokları gibi, benim de başım ona çevrildi. Uzun düşünmeğe vakit bulamadım. Bir gün içimin onun'a dopdolu olduğunu anladım.

Kimdi, ne idi, kimin nesi idi ? Bunların hiçbirini bilmiyor, öğrenmek de istemiyordum. Derslere geldikçe onun gözlerini görmek, onun içe işleyen tatlı sesini dinlemek bana yetiyordu. Onu ; o olduğu için seviyordum. Ben de onun için sadece bir talebe idim. Bilse bilse eski bir profesör kızı olduğumu bilebilirdi. O kadar.

Günden güne ona alışıyor, bağlanıyordum.

Bir gün nasıl oldu bilmem. Ders arasında kızlardan biri birşey sordu. Mevzu dağıldı. Ve onun gözleri bir dakika da beni aradı, buldu. Sözün özünü, sanki ruhuma boşaltmak istiyor gibi, bana bakarak söyledi.

Çocukluğum bir dadı elinde, genç kızlığım da kapalı ruhlu bir babadan gelen ürküntü ve kaçınganlık içinde geçmeseydi; bu bakış bana bu duyduklarımı duyuramazdı.

Ben, ta çocukluğumda, içinin sevinç ve şımarıklığı boşaltılmış bir taşbebek haline getirilmeseydim; belki şimdi birçokları gibi gülecek, daldan dala atlıyacak, sevgiyi gözlerimden içime kadar inmeğe bırakmıyacaktım.

Onun bu bakışı içimi allak bullak etti. Belki de kızardım. Ondan sonra, gözlerimizin buluşmaları arttı. Ve aylarca göz göze konuştuk. İçimizin çetin sınavını onlarla vermeğe çalıştık.

Sonraları benimle konuşmak istediği, göz göze konuşmanın yetmez olduğu anlaşıldı. Büyük günlerden birinde babamın eski talebeleri ile beraber o da çı geldi.

Yılın birkaç günü vardır ki, ev kapa kapamak babamın elinde olmamıştır. günlerde evimiz uyanık kafalı, çalı gençlerle dolar, boşalır.

Bir gece ateşim artmıştı....

Benim yanlarına çıktığım ve çıkmadığım adamlar vardır. Bülend, birinci sınıfa girdi. Kısa zamanda babamla anlaştılar.

Babam, rafları dolduran eserlerini sanki en çok anlıyan o imiş gibi, yaşlı kalbinde bu genç adama sıcak bir yer ayırdı. Ve birçok geceler başbaşa geç saatlara kadar beraber çalıştılar, okudular, yazdılar.

Babam onunla konuştuğu zamanlarda hayata dönüyordu sanki. Kapalı yüzü açılıyor, dik bakışları yumuşıyarak içe sokulabiliyordu.

Bilsen anne! ben de bu hale ne kadar seviniyorum. Babam ve o.. neden bilmem ona sevgili demeği beceremiyorum, dilim varmıyor buna.

İkisinin arasında kalbim sevinçten, sevgiden kanatlanıyor, kafam ham bir elmas gibi işleniyor, açılıyordu.

Çalışmadıkları zamanlarda hep yanlarında idim. Onlara elimle çay hazırlıyor, yanlarından uzaklaştırmasınlar diye yüksek sesle konuşmaktan çekiniyordum.

Babam, senden sora derslerinden de ayrılmakla kendine çok kıymıştı. Kendi dünyasında, kitaplarla geçen yalnız, yapyalnız bir ömür onu yıpratmış, vaktinden evvel çöktürmüştü.

Bülend ona, yıllarca önce kendisinin de genç olduğunu, onun gibi çalışmak, okumak için çırpındığını hatırlatmış, Bülendin başında sanki kendi gençliği canlanmıştı.

Biribirine benziyen ruhlar, sanki kimsenin duymıyacağı gizli seslerle yekdiğerini çağırırlar. İşte onlar da çabucak, hiçbir üzüntüye, törene lüzum kalmadan anlaşıvermişlerdi.

Bülend, Üniversitede, bana yabancı, uzak bir doçend oluverirdi. Ben de, onun bu değişik duyuşlarına, aykırı en küçük bir çocukluk yapmaktan kaçınırdım.

Derslerime deli gibi sarılmıştım. Okuyordum, çok okuyordum. Bu içi belli olmayan, kafası çok işlemiş erkeğe, kafamla eş olabilmek için didiniyordum. Onu, kalbimle avlamak düşüncesinde değildim. Avcılık duygusu bizim yaşayışımıza sığamazdı. Fakat, kafamla kafasına karışmak istiyordum. Onun benliğinde bir hiç, bir oyuncak, sadece bir süs kadını olmak beni korkutuyordu.

Böylece ömrümün en güzel yıllarını edebiyat tarihinin örtülü yaprakları arasına katıyor.. durmadan okuyordum.

Babama benden, benim Üniveristedeki hayatımdan hiç birşey söylemiyordu. Birçokları gibi benden konuşmakla, bana olan duygularını ortaya atmak istemiyordu. Ben de yılmadan, usanmadan kafamın kafasına ulaşabileceği yılları sayıyordum. Fransızcam zaten çocukluğumda iyi idi. Ruscada da ilerliyor: Puşkini, Tolstoyu, Dostievski'yi, Maksim Gorgiyi adeta ihtirasla okuyordum. İçimde büyük şeyler yapmak, yaratmak istekleri kabarıyordu. O kadar okumağa düşmüştüm ki, çocukluğumdan beri sevdiğim, pek sevdiğim piyanomun kapağı yıllar geçiyordu da, açılmıyordu.

Babam kendi çocuğu gibi Bülendi benimsemiş görünüyordü. Şimdi bütün ruhu ile onu yetiştirmek, onu kendi bilgisinin dünyasına kavuşturmak istiyordu. Onu, dilediği gibi yetiştirirse.. bir zamanlar hislerine kapılarak bıraktığı bütün ötekilerin acısını unutmuş olacaktı. Ve belki birgün.. Bülend dilediği yüksekliğe erince, hayatında kendisine en büyük fenalığı yapan hiyanet kadını bile affedecekti.

Onların birbirlerine olan düşkünlükleri, saygı ve sevgileri ilk zamanlarda beni çok sevindiriyordu.

Sonraları düşünmeğe başladım: Bülend beni, benim onu sevdiğim kadar seviyor muydu?

Bu burgunun kafama saplandığı sıralarda çok üzüldüm, çok içlendim. Fakat, bu kafalı erkeği sevmekten kalamıyordum. Onun ateşin bakışlarına alabildiğine gönlümü kaptırmıştım.

Bu satırları, senin okuyacağını bilsem, bu kadar açık yazamazdım anne. Bu içimden gelen şeyler belki söylenir, anlatılır, ağlatır; fakat yazıb ta sevgili gözlerine serilemez. Bu, hiç bir zaman okumıyacağın satırları, niçin yazıyorum o halde?

Bilmem ki bende.. herhalde içimde seninle konuşmak isteyen derin, önüne geçilmez bir kaynak var.

. . . . .

Bu, karşıdan karşıya gözlerimizin konuşması uzun sürdü. Onunla hiç gezmedik. Fakat, evde çok sık karşılaşıyor, beraber çay içiyor, edebiyat münakaşaları yapıyorduk. Onun sevdiği muharriri ben de seviyor, onun beğendiği bir şaheseri ben de beğeniyordum. Ona birkaç defa piyano da çalmıştım. Evde, babamın durgunluğundan silkinib çıktığı gecelerde..

Uzaktan sevişme, ve böyle dilsiz anlaşma beni gittikçe titizleştiriyordu. Niçin bana, duyuşlarından birşey söylemiyecek kadar, kapalı kalıyordu?

Beni sevmemesine imkân yoktu. Karşılaştığımızda sararan yüzü, dalan gözleri, titriyen elleri onu açık bir kitab gibi okutuyordu.

Fakat niçin dilsizdi, niçin sevgisi dile gelmiyordu?.. Üniversiteyi bitirmemi beklemeğe ne sebeb vardı, şimdiden nişanlanamaz mı idik?

Alaycı, hoppa bir gnç kız olmadığım için, küçük kadın hilelerine başvuramazdım. Ona, bir başka sevgiye gidiyor gibi görünüb, dilini çözmek benim yapamıyacağım bir şeydi.

... beni nekadar ve nasıl sevdiğini söyledi....

Beklemeli diyordum.

Bekliyeceğim.. ve bekliyorum.

Günler, aylar geçti. Evimize gelişinin üstüne bir yıl devrildi.

Tatlı bir sömestir tatili yaptım. Babam, bu dinlenme zamanlarında onu sık sık yemeğe alıkoydu. Babamın bu kadar sevdiği, beğendiği genci, evde de çok seviyor, sayıyorlardı. Yıllarca yabancılara kapalı kalmış bu kapı; şimdi ağırbaşlı, olgun, bilgisi kuvvetli bir gence açılmış, Bülend bu evde, tıbkı evin çocuğu derecesini almıştı.

Dadım bile birgün: «Büyük, sevinçli birşey beklediğini» çıtlatmaktan kendini alamamıştı. Onun dili, sıhhatımın korkuya düşürdüğü günlerde çözüldü. Doktor beni açık havaya, bol gıda ve dinlenmeye çağırınca.. Üniversite kapıları hiç olmazsa bana bir yıl için kapanınca..

O kapalı ruhta birden fırtınalar oldu. Bunu babamdan duyduğu zaman, ölü gibi sarardı. Dişlerini sıktı. Bana ciltler dolusu dil dökseydi, beni nasıl sevdiğini romanlarda okuduğum, filimlerde gördüğüm gibi anlatsaydı.. yine o gün duyurduğu büyük hissi duyuramazdı

Onun gözleri, bütün bir âlem gibi o gün açıldı. Orada kararan, bulutlanan o ateşin gözlerde ben, yalnız kendimi, yalnız ve bir başıma kendimi gördüm.. okudum.

Seviliyordum.

Kafası en yüksek esrlerle incelmiş, yaşayışına ilinti veren en küçük birşeye karışmamış bu adam, beni seviyordu.

Sevildiğimi anlamak benim için yep yeni birşey oldu. Yeniden doğmuş, bu sevgi ile gözlerimi açmış gibi idim.

Ne Üniversite'nin kalışı, ne günden güne zayıflıyan vücudum, moraran gözkapaklarım bana acı verdi. Kendimi sevginin beşiğine bırakarak, gözlerim yarı örtülü derin düşünce denizlerine daldım, gittim.

Sonra yine yazarım sane anne.. çok yoruldum.

***

Sevginin bu yaprağı da aylarca sürdü anne. Şimdi sanki yeniden küçülmüş; çocukluğa dönmüştüm. Eski somurtkan babam, dünyanın en iyi yürekli bir adamı olmuş, gününün birçok saatlerini bana vermeğe başlamıştı.

Bahçede, iki büyük çam arasına, bana bir hamak kurdular. Sabahları yedide derecemi alıyor, dadımın getirdiği kavaltıyı yatağımda yapıyordum. Dokuzdan on bire kadar hamağa uzanarak kendimi, çamlardan inen güneşe bırakıyordum. Bu iki saat bana çok tatlı geliyordu. Babam sık sık yanıma uğrıyor, alnımı, saçlarımı okşıyordu.

Dadım salıncaklı sandalyesinde birşeyler örüyor, yavaş, tatlı bir sesle türküler söylüyordu.

Bana tıpkı güzel, içli bir masal gibi seni.. daima seni anlatırdı: « Dadıcığım hadi! başla...» derdim.

« Bir varmış, bir yokmuş. İstanbulun en güzel yerinde, Marmaranın tatlı ninnilerini dinliyen beyaz bir yalıcık varmış. Bu yalıya günün birinde birçok motör yanaşmış. İri kara gözlü, çağlıyan sesli bir güzel gelin getirmişler.»

Bu masal binbir gece masallarını andıran bir tazelik, güzellik, değişiklikle her gün uzar giderdi. Bu masal hiç birgün bitemezdi. Çünkü ya babamın gelişi, ya doktorun muayenesi onu yarıda keser, gene ertesi gün bir başka yaprağı açılarak okunurdu.

« Bir ateş rengi pijaması vardı. Onu giydiği zaman, gözlerime güneş vurdu sanırdım. Siyah saçları renk renk kızıltılar, pırıltılarla omuzlarına dökülünce.. Tanrı nazardan sakla! derdim.

O kadar güzeldi.»

« Banyodan çıktığı zaman, beyaz kürklü birşey vardı.. adını beceremiyeceğim şimdi. Kürklü terliklerle giyerdi onu. O zaman bir resim gibi, sudan çıkan bu güzel kadına bakmağa kıyamazdım.»

Dadım bu masalı dilinin döndüğü kadar süsler, güzelleştirir, fakat hiçbir zaman yabancı bir erkeğin koluna takılıb gidişini söylemezdi.

Bu masal kadınını, yanında erkek olmıyan, ses gibi, dalga gibi, rüzgâr gibi hafif, yumuşak, leke düşmemiş çizgileri ile anlatılırdı.

Hergün Bülend telefonla sıhhatımı sorar, geldiği gecelerde başımın ucuna geçerek, babamdan aldığı izne göre, bütün ruhunu gözlerine vererek yüzüme bakardı. Ben günden güne zaifledikçe, o da günden güne dalgınlaşıyordu. İyice anlıyordum ki.. babamın ham bir maden damarı gibi bulub çıkardığı, üstüne çok emek döktüğü bu işlenen adam, kazındıkça kırıcı birşey çıkaracak gibi oluyordu. Babamın düşeceği hayal kırıklığından korkuyordum.

Ya kendimi.. ya kendimi?.. artık derin düşünemiyecek, acılara kafamda yer ayıramıyacak kadar halsiz, hasta idim.

Bir gece ateşim artmıştı. Serin ellerini şakaklarımda gezdirdi. Babam ve o başımda sararmış yüzleri, donuklaşmış gözleri ile birer heykeli andırıyorlardı. Babamı telefondan istediler. Arıyan İsviçreden gelmiş bir muharrirdi. Ankaraya geçmeden önce babamla konuşmak istiyordu. O, yılda sayılı çıktığı evinden bir ecnebiye karşı küçük düşmemek için çıkmak istiyordu. Bu, halinden belli idi. Bülende bakti :

— Ben çok kalmam çocuğum. Sıkılmazsan Çiğdemin başında beklel.. dedi. Dünyada bana ne verseler bu kadar sevinmezdim. Bülende de: «bir savaş kazandın, bir tarih değiştirdin!» deselerdi b... bukadar içi coşmaz, başı dönmezdi.

O gece Bülendin dili çözüldü.

Büyük serin elleri başımda, ben... kadar ve nasıl sevdiğini söyledi. Bu; ... ya kvruldu kurulalı hep yaşamış, söy... miş, fakat eskimemiş bir sevgi edebi... dır belki..

Lâkin bunu, ilk defa bir erkek ağzı... duyan bir genç kız için.. bunda esk... bunda eskilere benzerlik aranabilir mi?... na hayatını anlat!..» dediği zaman, sa... birşey söylemiş olmak için belki söyle... tir bunu. Fakat şimdi bütün gönlü ile... nirleri, kafası, kısaca varlığı ile ta... genç kıza sevgisini şiringalıyordu. Bu... gi seli, bu sözlerin her damlası; k... en örtülü köşelerine akan, aktığı ye... de alevler çıkaran birşey oldu. Gec... çok geç bir saatinde, gözlerimde yaşl... ateşli ellerimi örtülerin altından çıkar... Onun büyük, serin ellerine bıraktım.

Birşey söyleyemedim.

Onu ne kadar sevdiğimi, sevgisi... çen çocukluğumun, çılgınlıksız kap... genç kızlığımın en ilâhî sevgisini... verdiğimi anlattım mı?.. bu sessizlikle... tutuluşla bilmem?..

Yıllarca konuşan gözlerimizden d... damla yaşlar indi. Hasta, ateşli bir... serin, büyük ellerin kucağına.. ateş, ... ölüm, gözyaşı ve çile düşünmeden... kuldu, gömüldü.

Sonra, sonra ne oldu, şimdi ne... yor?

Bunu, bu gün yazmak isteği yok için...

Şimdi odamdayım. Gözlerimi b... yazı masam çekiyor. Orada onun, k... bir yığın olmuş mektubları var. O... okuyacağım yine.

Onları okumak beni öldürüyor, ö... recek beni.

Fakat bu isteğin önüne geçemiyor...

Canım annem. Onları sana okur... bir daha okuyacağım bu gece...

***

Bülendin mektublarından..

«Seni seviyorum sevgili Çiğdem!

Bunu sana söylememek için aylarca... larca didindim. Güzel gözlerine yaş... tirmemek, sevgili dudaklarına acı sö... düşürmemek için sustum.

— Arkası var

Mütenasip bir Endam

J. Roussel Korseleri (Gaine) ve Kemerleri vücudu sıkmaksızın tenasübü temin eder. Sevimliğine halel gelmeksizin vücutu yumuşatır ve inceltir.

Fiyatlar: Kemerler 6 liradan.
Korseler (Gaine) sutyenle beraber 25 liradan itibaren.

Satış yeri yalnız :

J. Roussel
Paris

İSTANBUL, Beyoğlu
Tünel meydanı 12 No. lu.
Mağazamızı ziyaret ediniz veya 20 No.lu tarifemizi isteyiniz.
Fiyatlarımızda büyük tenzilât.

KARILARINI SİNİRLENDİREN KOCALAR!..

— *KARDEŞİM EDİP CANIŞEKERE*

Bir çok kocalar vardır ki, karılarını müthiş surette sinirlendirdikleri halde; bunun hiç farkında olmazlar. Türlü türlü geçimsizliklere, hattâ kavgalara da yine bu kötü huyların yol açtığını düşünemezler.

Ekseriyetle, kadınların, bu gibi ufak tefek şeylerden, erkeklere nazaran daha çok müteessir olduklarını.. bu kötü itiyatların onların üzerlerinde derin izler bıraktığını da, hiç unutmamak lâzımdır. Fazla hassas nice kadın gösterilebilir ki, kocalarından, sırf bu itiyatlar yüzünden, nefret derecesinde bezmişlerdir.

Bu yazıda biz, bu itiyatlardan hepsini mevzubahs edebileceğimizi ummuyoruz. Çünkü bunlar pek çoktur.

Yalnız evli kadın dostlarımızdan, onların dostlarının dostlarından.. bana pek pahalıya malolan büyük sergüzeştlerden toplıyabildiğim bazılarını, sadece yazmakla iktifa edeceğim:

1 — Kadınları sinirlendiren itiyatların başında sigara külü - ve tabiri mahsusile izmaritler - gelmektedir. Maalesef erkeklerden bir çoğu - içtikleri sigaraların külünü, sigara tablasına silkmek yerine, yere düşürmektetir. Bitmiş sigaraları da, tamamile söndürmekten ziyada, şöyle bir bastırarak tüter bir halde bırakmaktadırlar. Bu kötü huy hakkında karılarının ihtarlarını da, sayın Bayanlara aldırmadıklarından değil, sırf itiyadın kökleşmiş olduğundan, nazarı itibara almıyan bu kocalar; karılarından gördükleri fena muameleye hakikaten çanak tutmaktadırlar.

2 — Ellerini havluya kurlamadan evvel, şöyle bir kere silkelemek itiyadını birçok erkekler, hiç şüphesiz ki bekârlıkta, askerlikte ve harpte kazanmışlardır. Bu kötü âdet okadar müziçtir ki, kadın ne kadar sinirlense yeridir. Tuvalet, Banyo yahut oda kapılarını da yaş ellerle tutmak.. ve sizden sonra kapıyı açacakları sinirlendirmek te, yine en çok erkeklere has tabiatlardandır. Her iki huyun da tashihi o kadar kolaydır ki, biçare kadınlara bu yüzden azap vermek hakikaten abestir.

3—Bu âdet belki bazı kadınlarda da vardır. Fakat en çok erkeklerde tesadüf olunur. Karı koca şöyle karşılıklı oturup konuşur, yahut gazete okurlarken, koca kendini unutarak parmaklarile saçlarını dakikalarca, hattâ saatlerce okşar durur. Bazıları da kaşındığı için değil, sırf itiyat yüzünden habire başını, bitlenmiş gibi, mütemadiyen hart hart kaşır. Bütün gün calışan, evine bakan (!) bir kadın için: "akşam kocam gelsin de şöyle bir başbaşa kalalım!„ diye arzu duymak, en tabiî bir haktır. Bunun yerine, kocasının saatlerce başını kaşıdığına şahit olmak, kadınları ne kadar üzer kimbilir ?!..

4 — Sofrada yemeği biter bitmez bazı erkekler, önlerindeki tabağı ileri, yahut sağa sola itmek itiyatındadırlar. Bilhassa küçük sofralarda bu huy çok fena bir tesir vücuda getirir. Aynı zamanda karısına karşı da bir hürmetsizlik ifade eder. Bu kötü itiyadı her erkek kökünden kırmak ıstırarındadır.

5 — Kocaların sofraya herkesten sonra oturuşları da, çok üzücü bir tabiattır. Bilhassa çocuklu evlerde bu huy çocukları.. ve bilhassa anayı üzer. Geç kalan koca, bazan da acele ile sofraya otururken, masanın bacağına bir tekme indirerek çorba kâsesinde bir fırtına çıkardığı zaman, kadın ne kadar sinirlense yeridir.

6 — Kocaların ekseriyeti, açtıkları çekmece ve konsol gözlerini kapamamak itiyadındadırlar. Bir çokları kapasalar da bir parmak veya daha çok açık bırakırlar. Kadınlar için bu, affolunmaz hatalardandır. Şöyle biraz dikkatle çekmenin yahut konsolun gözünü adamakıllı kapasalar, kocalar başları dinç olmak bakımından epeyi bir kâr ederler.

◆

Yazan:

HALİL L. GALİK

◆

7— Çorba, kahve içerken çok sıcak olmasa da üflemek, höpürdeterek içmek de yine bazı kocaların fena itiyatları arasındadır. Bunun behemehal önüne geçilmesi lâzım gelen bir mesele olduğunu söylemeğe hacet var mı?

8 — Bütün gün gazeteleri baştan aşağı okudukları halde bazı erkekler, evdeki gazeteyi karıları ele alddı mı derhal: "Kuzum şekerim, müsaade et şu başmakaleye bir göz gezdireyim!„ diyerek gazeteyi karılarının ellerinden almaktadırlar. Kadınların da gazete okumalarının bir hak ve ihtiyaç olduğunu düşünseler, erkekler, bu kötü huydan kolay vazgeçerler mi dersiniz?

9— Bir çok kocalar, sokaktan gelir gelmez şapka ve paltolarını muayyen bir yere asmak yerine, gelişi güzel iskemle veya koltukların üzerine atıvermektedirler. Evdeki kadını sinirlendiren bu âdeti kocalar yazıhanelerinde, yahut da çalıştıkları yerlerde hiç de tatbik etmezler. Acaba evde tatbiklerindeki sebeb, karılarına eziyet olsun diye mi dersiniz?

10 — Kadınları sinirlendiren muhakkak ki bir çok şeyler daha vardır. Fakat umumî bir kaide koymak lâzım gelse.. kadın, en çok kocası tarafından ihmal edilmekten, aldatılmaktan, ve dürşüt fena muamele görmekten sinirlenir. İhmal edildiklerini.. kendilerine gösterilmesi lâzım gelen hürmet ve vefakârlıkta, alâkada noksan hissettiler mi, kadınlar en hâd şekilde sinirlenirler. Bu itibarla başının rahat olmasını ve evinde tatsızlık çıkmamasını isteyen her koca, ufak tefek de olsa, bu kötü huylardan, fena itiyatlardan vazgeçmek zaruretinde olduğunu unutmamalıdır.

MAVİŞ

◆

— Geçen sayının devamı —

Osman, kimsenin yüzüne bakmadan ortaya söyledi. Boğuk sesi, çok ıstırap çektiğini gösteriyordu:

— Oldu bir kere.. dedi.

Vereceğiniz cezaya razıyım.. ben, çok, çirkin bir iş yaptım. Biliyorum. Gönül işinin zorla başarılacağını sanmıştım..

Emine, çok değerli bir kızdır.

Ben, acı çektiğim kadar gülmesini de isterdim. Beni bir kuzu gibi oya'lıyarak buraya kadar sürükledi.

Artık herşey ortaya çıktı, şimdi önünüzde bu genç kıza soruyorum:

Emine, birçok geceler, evinin çevresinde dolandım! Bir gece, türkü söylüyordun, sesin beni büyüledi, çekti. Çitten atladım ta pencerenin altına kadar geldim. Üstüme köpek atıldı.

Beni paralayacaktı, dişlerini baldırıma soktu. Sen de madem ki beni sevmiyordun, ne diye köpeğe seslendin de, bırakmadın beni param parça etsin o gece? Bu, Osman için bu, sarılacak bir tek ümit idi. Belki, kız, babasının zoru ile bu işi yaptı. İlerde kendisine rahat ettirmezler diye..

Emine, sert sers cevap verdi:

— Başka ne yapabilirdim ki.. Köy içinde rezil mi olacaktım? Emine'nin penceresinin önünde Yılmaz paralanmış..

Demek ki Emine'nin bu işte parmağı var ki..

Hem böyle gece yarıları...

Bu son vuruş, Osman'ı sendeletti. Yuvarlanıyordu. Kendisini topladı. Alnından ve bıyık yerlerinden terler dam'a damla süzülüyordu.

— Haklısın Emine!

Arkadaşlar, Emine haklıdır. Ancak ben de haklıyım..

Benim yüzümden köy delikanlıları birbirine girmesin. Arkadaşlarımdan birinin elinde bıçak parlar, burada bir tabanca patlarsa; kendi beynimi kendim yakacağım.

Tabancasını çekti. Orada bulunan ve gözlerinden yaş akan Murat'a seslendi:

— Murat, anamı, tarlamı, herşeyimi sana bırakıyorum. Burada olanlar şahit olsun. Ben cezamı kendim veriyorum.. ben, artık burada bu yüzkarasile duramam.

Aranızda dolaşamam.

Seni de Emine, dünyanın öbür ucuna gitsem, yine seni anacağım, senin.. senin için yanacağım. Ne yapayım, seviyorum. Hoşçakalın, hakkınızı helâl edin.

Yıldırım hızıyle köy odasından, çıktı. Odada çıt yok. Barut fıçısını ateşleyecek alev uzuklaşmıştı. Herkesin gözü dolmuştu. Bir at kişnemesi, nal sesleri duyuldu. Herkes biribirinin yüzüne baktı.

İlk sözü söyleyen Murat oldu:

— Yılmaz gitti.

Bir hıçkırık duyuldu. Emine, ağlıyordu. Koç, yavuklusunun yanına sokuldu:

— Ağlama Eminem!.. bak, yine bana kaldın; dedi.

Sinan ağa, damadı olacak Koç'un, bu iri yarı teyze oğlunun sözlerini duymuştu. İçini çekti..

Dimdik duran Emine'nin, gözyaşları iki sıra akıyordu kızarmış yüzünden.

Sinan ağa, kızının yanına sokuldu, gözleri yaşardı. Biricik kızı idi o:

— Kızım!..

Dedi.

Emine, gözlerini babasına çevirdi:

— Baba!..

Ve babasının elinden kamçıyı çekti. Kabına sığmayan rüzgâr gibi, köylülerin arasından aştı. Köylüler de, olgun başak ekinler gibi baş kestiler ve Emine'ye yol verdiler.

Osman, dolu dizgin atını sürüyordu. Mercan, köpük içinde kalmıştı. Duygulu hayvan, sahibinin acısını duymuştu. Sanki hayvan, bütün gücünü harcıyarak kanatlanmak, sahibini, istediği yere uçurmak istiyordu...

Osman, doğup büyüdüğü, at sürdüğü bu ovaları, babasının andacını, kendisini büyütmek için kocaya varmıyan genç anasini, arkadaşlarını, bütün yüreğiyle sevdiği ve onun yüzünden ile güne kepaze olduğu Emineyi bırakıyordu..

Onu, köyünden uzaklaştıran her adım bıraktığı köye yüz bin adım yaklaştırıyordu.. Ne olur, şu at kapaklansa ve acılar bir son bulsa.. Bu topraklarda delikanlılar yatıyordu. Bir gün olur, Emine'nin atı bu dümdüz mezarına basıp geçse.... ve üzerinde biten bir gelincik koparsa?....

Bir hıçkırık duyuldu. Emine ağlıyordu.

Atın hızından doğan rüzgâr, ıslak kirpiklerini kurutuyordu. Başından trablusu uçmuş, cepkeni bir kanat gibi göğsünü dövüyordu. Dizginleri kastı. Atın köpüklü boynunu okşadı... ve atın boynunu, yelesini okşarken, koruda Emine ile konuştuğu vakıt, elile okşadığı çimenler gözünün önüne geldi. İçini çekti.

Ter içinde kalmıştı. Sağ yanında Ergene pullu bir gelin duvağı gibi pırıl pırıl süzülüyordu...

— Hayır ölmiyeceğim, bu acıyı, bu gönlü çekeceğim...

Dizginleri bıraktı. Mercan, arkasından ağır ağır geliyor.

Ay doğuyor, böcekler ötüyor, suyun tatlı şırıltısı, çiçek kokuları, güzel bir Balkan gecesi yıldızlarla Trakya ovalarına doğuyordu. Emine ile oturduğu yeri buldu. Korunun dallarından süzülen ay ışığı, Eminenin ökçe yerini öpüyor gibiydi..

Osman yüreğinin acılarını türküsüne bıraktı. Bir türküden bir türküye geçiyor. Balkan havalarının en içlilerini seçmekte tezlik gösteriyor. Ve her türkünün sonunu uysun uymasın böylece bağlıyordu.

. . . .

Ölçtüm, biçtim, çok düşündüm...
Bu hesap elvermiyor a canım !.

. . . .

Gür sesi uzaklarda genişliyor, bölünüyor, tekrar ona dönüyordu.

Koruda yaban bülbülleri şakıyorlardı.

Osman Eminenin yolup attığı çiçekleri aldı, kokladı ve yere, Eminenin oturduğu yere uzandı.

— Osman, Osman!..

Yürekten bir ses.. bir haykırış.

— Osman, Osman!.

Osman, kulaklarına inanmıyordu.

Yine mi rüya?.

— Osmannnn!

Bu ses, ölünceye kadar sevdiği, ve onun yüzünden bütün köylülere rezil olduğu Eminenin sesiydi. O, bir pervane gibi, bu sese koşmadan edemezdi.

— Emine!.

Mercana atlamasıyle, sürmesi bir o'du. Emine de Osmana doğru dört nalla geliyordu.

— Osmanım!.

— Eminem.

Osman sordu:

— Darda mısın! sana, inanmadılar mı? Seni zorladılar mı?

— Değil, değil, hiç biri değil. Anlamıyor musun?..

Osman, Koçun beyaz atı üzerinde ay ışığında büsbütün güzelleşen Emineyı, öpen bakışlarla süzüyordu. Emine, ak atını, al atın yanına yaklaştırdı. Candan bir sesle :

— Seni çok üzdüm. Osmanım, kucakla beni!. Sen nereye gidersen..

Osman, kolunu uzattı, Emineyi kucakladı atına aldı. Koruda yaban bülbülleri dem çekerken, iki gencin dudakları, yürekleri gibi, birleşmişti. Koçun başıboş atı köye doğru yollanmıştı..

At kişnemeleri onları uyandırdı. Sesler, naralar dörtbir yandan geliyordu. Onları ne sıkı arıyorlardı. Sanki sürek avına çıkmışlardı.. Sesler uzaktan geliyordu.

Osman kaşlarını çattı:

Yazan :
Tevfik Abdurrahman Tanyolaç

— Sana bir ziyan gelecek diye korkuyorum.

Beni bırak git.. bu öpücüğün sıcaklığı, ölünceyedek soğumaz. Artık inandım ki yalnız değilim bu gönül işinde...

— Olmaz !..

— Gerçek mi?

— Sana inanıyorum.. ölünceye kadar beraber..

— Sana bir ziyan gelirse yaşayamam Emine.. hazır onlar gelmeden uzaklaş.. ve beni gördüğünü söyleme!..

— Olmaz

Osman Emineyi kucaklıyarak:

— Onlar, bu gece Yılmazın nasıl dövüştüğünü görürler.. vay bizi biribirimizden ayıracağa..

Bana iyi sarıl!.. bulayki kan dökmeden onları yarıp geçeydik.. Göreyim seni Mercan !., diye haykırdı.

Tabancasını çekti. Ovayı çınlatan bir nara:

— Yılmaz Osman geliyor, yol açl.

Canını seven yol açsın.. heyyyyyt!..

Mercan fırlayan bir oktu.

Bir atlının uzaktan sesi:

— Dur; Osman!..

Durrr!.

Osman, bu sesin Muradın sesi olduğunu anlıyacak durumda değildi.

— Savul. diye gürledi.

Ses tekrarladı.

— Ben, Murat, Murat!..

Osman, atın başını Muradın atının olduğu tarafa çevirdi ve dizgin kastı. Haykırdı:

— Çabuk söyle Murat!..

— Müjde Osman! müjde.

— Çabuk söyle..

— İşin oldu.

— Neee?.

— Emine senindir.

— Silâh sesleri duyuyorum, bunlar ne?

— Senin düğün alayın..

Murat, artık yanaşmıştı. Havaya üç el silâh sıktı. Bu, parola idi. Osmanı kim görürse üç el boşaltacaktı ve Sinan ağadan alınacak müjde onun olacaktı.

Elli atlı Osman'ın çevresini sarmıştı. Murat, kısaca anlattı. Ama, Osman'ın bunları dinlemeğe vakti yoktu. Hiçbiri kulağına girmedi. Yalnız:

— Kısa kes, kısa kes !.. diyordu.

Murat, Emine'ye sokuldu:

— Kutlu olsun yenge !.. dedi.

Delikanlılar hep bir ağızdan

— İkinize de mutlu olsun!.. Bir arada kocayın, yaşa be Yılmaz!... Diye haykırdılar.

Osman, yine eski Osman oldu. Uzaktan köylülerin yaktıkları meşaleleri gösterek, özengiler üzerinde doğroldu. Haykırdı :

— Haydi arkadaşlar !.. türkü be..

«Yandıralım mumları» hep bir ağızdan!..

Elli atlı, Emine de, Osman da bu türkiyi söylüyorlardı :

Akşam oldu, yandıralım mumları,
Arayerden kaldıralım gamları..
Engel ölsün.. biz sürelim demleri..
Gecesi aklıma gelse, yanarım aman !.

Tabancalar boşanıyor, atlar kişniyor, uzakta davullar, güm güm gümlüyordu..

Osman tabancasını boşalttı :

— Gençliğimize Eminem!..

— Ver Osman ben de sıkayım..

— Gençliğimize Osmanım !.

— Güm, güm!..

— Ay ışığı ne güzel duvak olmuş yüzüne... Eminem?..

— Buyur kuzum !..

— Benim uğurlu Maviş ne yapıyor ?

— Neye sordun ?

— O, Maviş olmasaydı, ben seni nereden bulurdum. O gün seni tanıdım.

— Seni çok üzdüm Osman.

— Sen her zaman haklısın anacığım!.

— Ya ben.

— Sen de..

Gönül bülbülü daha yanık şakıyor, böcekler daha güzel ötüyor, ay daha olgun parlıyor, Ergene daha ince ve kıvrak akıyordu. Trakya ovaları bir göğüs olmuş kabarıyor.. Gökler, kırlar mormor, herşey düğün alayına katılıyordu.

— BİTTİ —

Yağmur
Rüzgâr
Soğuk
cildinizi sertleştirip çatlatır. Muhafaza etmek için yüz ve ellerinizi sabah ve akşam muntazaman ve sokağa çıkmadan evvel iyice
KREM NİVEA
ile uvunuz. Teniniz yumuşak ve sıhhatli kalır.

№ : 9

Molla Mustafa işini yoluna koymuştu. Sekiz bin altını Hacı Sabur'dan sızdırırsa derhal İstanbul'un yolunu tutacak.. dine ve tarikata dualar ederek, çatır çatır altınları yiyecekti.

O gece büyük bir âyin vardı. Kandil gecelerinden birini tes'it ve tekrim eyleyeceklerdi. Aynı zamanda eşraftan birinin bir çocuğu dünyaya gelmiş, tekkeye kırk koyunla, yedi inek adamıştı. Tekkenin sürüru birkaç misli artmıştı. Hele Ayetullah efendi kabına sığmıyordu.

Molla Mustafa Hacı Sadık efendiyi de erkence tekkeye götürmüş, onu, mescit meşrutesinin bir köşesine yerleştirerek Ayetullah efendiyi aramıştı. Müritlere soruşturdu. Şeh efendinin bu gün pek vecitli olduğunu.. ve öğle namazından sonra çilehanesine kapandığını söylediler. Molla, Şeyhin vecit ve istigrakının mâna ve mahiyetini pek güzel anladığından, heman o tarafa giderek -usul üzere- kapıyı çaldı. Şamlı delikanlı kapıya geldi. Mollayı görünce evvela bir tereddüt, ve sonra da külfetli bir nezaket gösterdi:

— Şyh efendi hazretleri kimseyi kabul edemezler efendim!.. dedi.

— Sen Molla Mustafanın geldiğini söyle, beni kabul eder.

Şehin Mollayı kabul etmemesi mümkün değildi. Derhal içeri buyur edildi.

Şeh Ayetullâh, ortaya pembe lâlini koymuş.. sim endamlı sakiyeleri ile iş ve nûşta idi.

— Vay nuruaynim! vay çeşmienvarım! buyursunlar sultanım, buyursunlar efendim.

— Şen olsun şeyhim, muhabbet olsun, afiyet olsun, şeker bal olsun.

Galiba bu geceki âyinin cûşan olması için, böyle erkenden hazırlıklara başladınız.

— Bu gece birkaç cihetten ehemmiyetlidir. Evelâ zengin birkaç zat var ki, mürit olmak üzeredir. Sonra vilâyet erkânından bazıları da namzeddirler, ve bu gece buradadırlar. Sonra da şeref devletinize mahsustur. Efendi Hazretleri teşrif buyurdular mı?

— Evet onu da getirdim. Fakat, çok hiddetlidir. Gelmek istemiyordu.

— Pir Hazretlerini bir daha görmüşler mi?

— Hayır bir daha görmemişler ama, o evelki tenbihatını hâlâ unutamamışlar.

— İki gözüm Molla Mustafa!.. vazgeç şu muziplikten ve şakadan, Efendi Hazretlerini çekip çevirmek senin elindedir.

— Bu iş, öyle kolay kolay yapılır işlerden değildir.

— Sana ayda on altın bahşiş var.

— Biz bu kadar keda (fakir) değiliz, Şeyhim;

— Yirmi!

— .....

— Elli olsun.

— Altın ile, hediye ile Pirin emri menolunamaz. Buna nasıl inanıyorsunuz, Allah derecesine çıkardığınız bu ruhu mubareki, nasıl böyle istihfaf ediyorsunuz?

— Molla! bunları bırak diyorum sana. Al bir lâl nuş eyle de öyle konuşalım.

— Pek âlâ, Pir aşkına!

— Pir aşkına!

Ayîn vaktine kadar karşılıklı içtiler, ve asıl mevzualarını unuttular. Şeyhin hurileri bugün daha körpe, daha taze ve daha sıcak kanlı idiler.

Mescidden tekbir ve ilâhi sesleri yükseldi. Vaktin geldiğine alâmetti. Namaz kılınmış, meydan hazırlanmış, şeyhin vürudu bekleniyordu. Şeyhin, çilehanede vect içinde kaldığı.. ervahı tayyibe mülâkatının kim bilir ne kadar tatlı ve lâhûti olduğu, kulaktan kulağa söyleniyor; Ayetullah efendinin keramet ve mânevi kudretinden uzun uzadıye bahisler açılıyor, uydurma vak'alar biribirine ekleniyordu.

Kasabada tekkelerin böyle âyin gecelerinde, adeta şehriâyin olurdu. Fenerini yakan halk, akın akın semtlerindeki tekkelere gider, zikir, semai dinlerlerdi. Hattâ âyin gecelerinde kasabanın meyhaneleri de haylı kârlı işler yaparlardı. Çünkü kafayı biraz dumanlayıp gitmezlerse, hay huylar can sıkıyor, ilâhiler kupkuru kalıyordu.

Halbu ki dimağı tütsüleyince, nâra a[...] mak için en münasib meydan bu tekkele[...] idi.

Hem oraya birçok kadın ve kız da ge[...] liyordu. Onları kafes aralarından seyre[...] mek, bir çift iri siyah gözlerin kor gi[...] parladığını görmek, az zevklerden değild[...] Girip çıkarken sıkıştırmak, dar sokakla[...] da sürünerek geçmek, kadın kokosu a[...] mak bile, külhanilelrin tam keyfine gö[...] bir işti.

Hacı Sadık efendiyi memlekete geti[...] tiren arabacı da, o gece Kadirî dergâh[...] na gelmişti. Koca bir binliği iki kafadı[...] bir tek tomates ile devirmişler, burm[...] bıyıklarını yumruklarıyle sildikten son[...] bir eğlence aramışlardı. Arabacı Ali, k[...] nar mahallenin birinde tanıdığı bir yo[...] maya gitmelerini teklif etti ise de, ark[...] daşı keçeci esnafından Ömer, bu gece[...] büyük âyinin pek dehşetli olacağında[...] bahisle, oraya gitmelerini ileri sürdü.

Ali — Ömer bırak şu düzenbaz ya[...] bazları. Allahın huzurunda ibadet ediyoru[...] diye, yemedikleri nane kalmıyor. Zikir ha[...] kasını kuranların hemen yarısından çoğ[...] bizden daha filisbit geliyorlar. Ver ya[...] sın nâra; şeh te sarhoş mürit te, oray[...] gitmek bizim yosmaya gitmemizden dah[...] büyük gûnahtır, neme lâzım biz gidip key[...] fimize bakalım.

— Ali be!.. bu gece pek büyük bi[...] âyin olacakmış, hem yeni müritler alın[...] cakmış, tekke daha ikindiden dolmıy[...] başladı. Hem bizim Kırlıkların Fatma d[...] orada, kahpeye haber yolladımdı. Be[...] tekkeye gidiyorum. Yarın uğrasın demiş[...]

— Ha şöyle desene; sen tekkeye de[...] ğil Kırlık kıza gideceksin, pek âlâ senin[...] hatırın için ben de bir kere gideyim.

Ali ile Ömer, konuşa konuşa gelmiş[...]

◆

Yazan :

CEMAL ATAÇ

◆

ler tekkenin en gerilerde bir köşesine ilişmişlerdi. Ömer, Kırlık kızı araştırırken, bölmelerin arkasındaki kafeslerin her deliğini ayrı ayrı tetkik ediyordu. Bazan kendisine çekinmeden bakan güzel gözler görüyor:

—Vış anam, insanın ta yüreğine batıyo be!.. diye söyleniyordu.

Ali, Ömer'in bu münasebetsizliğine kızıyor :

— Ulan etme, ne de olsa burası ibadet yeri, cami; burada işlenen günah affolunmaz! Hem de böyle tilkinin tavuk gözetlediği gibi kadın gözetilmez, ayıptır. Ağır ol da batman desinler.

— Pek iyi emme, bu avretlerin de burada işleri ne; bunlar da zikretmiyorlar ya?

— Ulan ne yapsınlar, İstanbul gibi burada ne sinema var ne de tiyatro! Bu zavallı hatunlar bir eğlence istemezler mi? Buraya gelip biraz gönül avutacaklar.

— Bak! bak Ali, şu elâ göze bak, kâfirin yüzünü de görebilsek.

— Ömer bırak diyorum sana, bırak bu çeşitsizliği, yoksa sıfatın budur der bir tane eklerim.

— Yahu içim kaynadı!.. gel de göynüme haber anlat!..

— Ulan emme de medeniyetsiz adamsın; ben İstanbul'da iken bunların yarı yerlerine kadar çıplaklarını görürdüm de, Allah bir başımı çevirip bakmazdım.

Hem burada, tövbe tövbe rabbim; büyük günaha giriyoruz.

Bu sırada bütün cemaat birden hurrr! diye ayaklandı. Herkes rukûa varır gibi eğildi. Mescidin baş tarafından yeşil tacı, yeşil cübbesi ile Şeh Ayetullâh efendi göründü. O da iki büklûm, başı yerde seri hatvelerle yürüyerek mescidin ortasına geldi. Kimse şeyhin yüzüne bakamıyordu.

Ali ile Ömer, kımıldamamışlardı bile. Ali, Ömeri dürterek:

— Vay canına gördün mü be? Şeyh fitil gibi sarhoş, herifin ayakları biribirine dolaşıyor, gözleri şarab çanağına dönmüş. Eğer bu herif beş okkadan az içtiyse ben şu bıyıklarımı keserim.

— Sus günaha girme Ali, tövbe de, demin arkamızda iki derviş konuşuyordu. Bu gece bütün evliyaların ruhu burada imiş, şeh çilehanede onlarla konuşmuş; ne de olsa onların yanından geliyor, belki sersemlemiştir.

— Haydi be abdal sen de, bunca senedir ben bu zıkkımı içerim; eğer içmişle içmemişi anlamazsam yazık bana!..

A, bizim efendi hazretleri burada!

— Efendi hazretleri kim?

— Evkaf müdürü be, bu efendiyi ben getirmiştim. Yolda bir hafta beraber düşüb kalktık; sapığın, delinin biri idi. Karısına bile merhameti yoktu. Yanında şeytan gözlü bir molla vardı. Ben bu hilekâr şeyhin hakkından bunlar gelir diyordum amma, bunlar da kafese düşmüşler.

Arabacı Ali ile keçeci Ömer böyle konuşurlarken, meydanda halka teşkil olunmuş zikr başlamıştı. Evvelen hafif bir uğultu halinde devam eden hay huylar, perde perde yükseldi... velveleli bir gürleme halini aldı. Boğazları yırtarcasına çıkan sesler, mescidin kubbesinde çatlıyarak daha hışırtılı bir gürültü oluyordu. Şeyh Ayetullâh, ellerini biribirine vurarak bu çılgın gürültüyü coşturuyordu.

Sağa sola sallanan dervişlerin bir kısmı, hakikaten kendilerinden geçecek kadar harap olmuşlardı. Halkaya giren bir kısım gençler ise, vücutlerini şeyhin temposuna uydurarak raksediyorlardı. Vecde gelenler nara atıyorlardı. Genç ve sesi güzel hafızlar naat okuyorlardı; fakat bu naatlar, ilâhiler biraz sonra.. hurî ve gulman methiyelerine döküldü, bu terennümler esnasında coşan, vecde gelen gelene idi. Hay!.... Hey!..... diyen yere düşüyordu. Bazısı kazıklanıp kalıyor; bir kısmı, hıçkırıklarla sarsılıyordu. Fazla kaçırmış olanlar, bu kadar tepinmeğe tahammül edemiyerek, midesini zaptedemiyor; elini ağzına tutan musluklara koşuyordu. Kapılar açılıp kapandıkça, keskin ispirtolu mide taaffünleri, mesçit'in içini dolduruyordu.

Arabacı Ali, kendi duygusuna göre bu kepazeliği nefretle seyrediyor:

— Hey Allahım hey; senin dinini böyle maskaraya çeviren bu adamları neden gazabınla şu ânda taş kesmiyorsun? Bunca ahaliyi aldatıp, kandırıp buralara getirerek perişan eden bu şahısları, neden kahretmiyorsun?!.. Bu sarhoş şeyhin başına şu kubbeyi neden çökertmiyorsun?..

Ali bunları, biraz da seslice söylemişti. Önünde oturan siyah taclı, ve siyah geniş cübbeli bir derviş başını çevirip Ali'ye dik dik bakmıştı. Ali de bunun gözlerini tanır gibi olmuştu. Fakat, bu akıllı derviş, kendini yorup helâk etmeden.. şu koca direğin dibinde yan gelip oturmuştu. Ali:

— Aferin be derviş baba, sen herkesin akıllısı olacaksın!.. Benim gibi, bu maskaraları seyretmek, senin de hoşuna gidiyor galiba?.. demişti.

Bu Molla Mustafa idi. Hiç sesini çıkarmadı. Kıs kıs gülüyordu. O da arabacı Aliyi tanımıştı. Memlekette de dinsiz Ali diye şöhreti vardı. Yumruğu ve bıçağı sayılır olduğu için ona kimse ilişemezdi. Hele tekkelerin biricik düşmanı idi. Onun dedesi variyetli bir adamdı. Babasına bir hayli mal mülk bırakmıştı. Lâkin bu safdil adam, bir tekkeye mürit olmuş: «ha ereceğim, ha eriyorum!» diye yıllarca tekkeye kapanmış; malını mülkünü de bu uğurda bitirmişti.

Ali o zaman küçüktü. Babası tekkede çıldırıp; tam ermişlere karıştığı sene, anası da kahrından inmeye oğramıştı. Ali il kapılarında çıraklık, uşaklık ederek büyümüştü. Aklı başına gelince babasının mürit olduğu, bütün malını ve eşyasını hebe ettiği tekkeyi bir gece ateşlemiş, cayır cayır yakmış; ve sekiz sene hapisanede yatmıştı. Hapisten çıkınca askere gitmiş; yiğitliği, mertliği sayesinde kendisini pek sevdirmişti. Terhis edilip dönerken zabitleri, ona bir sermaye olsun diye beş on lira toplamışlardı. Onunla bir çift at ve bir araba tedarik etmiş, namusla ve yorulmaz bir gayretle çalışıyordu. Molla Mustafa bu macerayı öğrenmişti. Arabacı Ali'nin tesadüfen orada bulunması hiç hoşuna gitmedi. Çünkü Hacı Sabur'un getireceği altın torbasını kolay kolay bu acıkgöz adamın gözlerinden gizliyemiyecekti. Yerini değiştirmeği düşündü. Bu da muvafık değildi. Fakat Hacı Sabur da geç kalmıştı.

Arabacı Ali, gözüne yabancı gelmeyen bu dervişi düşüne düşüne nihayet buldu :

— Vay Molla efendi, sen de mi derviş oldun yahu?.. ben seni aklı başında bir adam sanıyordum. Ne ise yine akıllısın, hiç olmazsa urbanı derviş yapmışsın!..

Molla Mustafa çaresiz cevap verecekti. Yoksa Ali'yi kızdırıp öfkelendirmek işine gelmezdi.

— Ey ne yaparsın Ali ağa, gidişata uymak lâzım.

Molla'nın sözleri, kekremesi bir şarap kokusuyla yayıldı. Ali gözlerini açarak :

— Ulan Molla, bu ne hal? Sen de mi matizsin?.. tevekele değil burada büzülüp kalmışsın!.. Seni gidi köftehor seni; ulan şeyhinizden, Mollanıza kadar hepinizin ervahına yuf olsun. Hacı sarhoş, hoca sarhoş, şeh sarhoş. derviş sarhoş.. bu ne kepazeliktir?.. İbadet ediyoruz diye, ümmeti Muhammedi buraya getirip ne kandırıyorsunuz?!.

Molla'da hoşafın yağı buz kesti. Yalvaran bir sesle :

— Aman Ali ağa gözünü seveyim, yanlışın var. Demin biraz şeh efendiyi ziyarete oğramıştım; bana zemzemli bir lâl vermişti. Bu mübarek koku odur.

— Haydi be Mollam! bize madik atılmaz, ben o pis şeyin kokusunu kırk yıl uzaktan bile anlarım. Bu halis kırmızı şarab kokusudur. Hem bunun, islâmlara katresi bile haramdır. Ulan zıkkımı içiyorsunuz; hiç olmazsa rakı için de günahı az olsun.

Molla, Alinin yanına sokuldu; onunla hemen anlaşmak lâzımdı. Fazla görüşüb konuşması da işi altüst ederdi. Yavaşça:

— Ali ağa, sen buradan şimdi gidersen sana on altın var.

— Neden o? Ben öyle kolay gelen parayı sevmem; düpedüz haram olur.

— Haram değil canım helâlından on altın!

— Anlamadım?..

— Anlamayıver.

— Hayır; anlamadığım işlere girişmek âdetim değil.. tövbeliyim.

— Peki benim hatırım için buradan git..

— Burası senin babanın evi mi? Allâhın beyti burası... istersem yıl on iki ay burada kalırım.

— Kuzum Ali ağa, ocağına düştüm.

— Ulan Molla bir kurnazlığın var; yoksa şu kafeslerde birine ilişik mi ettin? doğruyu söyle gideyim.

— Bildiğin gibi.

Bu sırada Hacı Sabur Mollanın gözüne ilişti. Molla, Aliyi bırakarak cübbesinin içine büzülerek direğin dibine çekildi. Tesbihini şakırdatmıya başladı.

Hacı Sabur, kendisine tarif edilen sütunun yanına gelirken Ali ile Ömeri görünce şaşırdı. Her halde yanlış gelmişti. Gerçi direğin dibinde o mübarek siyah taclı zat oturuyordu. Lâkin arkasında da külhanilerden Ali ile Ömer vardı. Bu gibi günahkâr serserilerin bulunduğu yerde öyle aziz bir ruh bulunamazdı. Geriye döndü; bütün sütunları dolaştı. Fakat Hacı Sabur'un, sancısı tutmuş öküzler gibi abdal abdal gezinmesi.. ve birisini araştırır gibi bakınması; ve bilhassa koltoğundaki ağır torba Alinin gözünden kaçmadı. Mollanın deminki yalvarışıyle, Hacı Saburun bu dolaşısı arasında muhakkak bir münasebet olduğunu sezdi. Gidiyormuş gibi yaparak, Ömeri de sürükleyib bir köşeye çekildi. Molla ferahlamıştı. Tesbihini huşû ile çekmeğe başladı. Hacı Sabur epeyce dolaştıktan sonra,tekrar bu sütunun dibine geldi. Paraları bekliyen, şüphesiz ki bu zat olacaktı. Titriyerek torbayı çıkarttı ve Mollanın dizinin dibine koydu; kendisi de Mollanın ellerini tutmıya cesaret edemiyerek eteklerini öpmeğe, ve bu velinin şefaat ve himayesini yalvarmaya başladı. Molla, torbayı yavaşça kendi geniş cübbesinde hazırladığı yere yerleştirince, hemen kalktı.. seri bir çalakî ile üful eder gibi geçib gitti.

Hacı Sabur, paranın kabulünden ve sonra da evliyanın kendisine görünüşünden fevkalâde mahzuz olarak, orada secdeye varıp kaldı.

Ali, bu tuhaf hallerden birşey anlıyamamakla beraber bir hilekârlık, bir dolab döndüğün biliyordu. Mollanın sıvıştığı kapıya koştu. Molla Mustafa tam sokak kapısından çıkacağı sırada omuzundan yakaladı:

— Molla dur! şu koltuğundaki torbayı bana da göster; bu zalim adam kim bilir yine hangi fukaranın evini söndürdü de.. seni de böyle ağır torbalı hediyelere kondurdu. Her halde Evkaf âşarına dair bir dalavera var. Söyle nedir bu?

Molla bütün işin bozolmasından korkarak işi zorbalığa dökmek istedi.

Bağırarak:

— Bırak yakamı be edam; ne istiyorsun benden:

— Senden istediğim şu, Molla; Hacı Saburun sana getirdiği ne idi?

— Sana ne?

— Bana merak oldu. Merak bu ya? Görmek ve anlamak istiyorum.

— Bana Hacı Sabur birşey getirmedi. Senin gözlerine hayalet olmuş.

— Benim gözlerime hayalet görünmez, hayalet, mayalet hep sizin uydurduğunuz şeyler; ve böyle şeyler de tekkelerde olur. Siz biribirinizi kandırın. Bana doğrusunu söyle!..

— Bırak diyorum sana; yoksa?

Molla, canını verir fakat altınları vermezdi, belinden kocaman bir bıçak çıkardı. Ali, karanlıkta bunu görmemişti. Sağ omuzunun birdenbire delindiğini hissetti:

— Vay gâvur Molla! bana kıydın ha? Fakat, ulan ölüm yetişir, senin gibi çömezlere!..

Molla'yı boğazından iyice yakalayıp, bir tavuk gibi yere çarptı; bir dizini göğsüne bastırarak, bir elile sızlayan yarasını bastırdı. Öbür elile Molla'nın koynundaki torbayı çekip aldı. Bu ağır torbanın içinde şıkırdayan, hışırdayan altınları, Ali hayretle tartaklıyordu. Doğruldu, Molla'yı da beraber alıp hemen karakola götürmeği düşündü. Fakat omuzu fena halde sızlıyordu. Birkaç adım attı:

— Neme lâzım, yarın bunları kadıya teslim ederim. Varsın hesabını onlar görsün, hem de bu heriflerin kepazeliği artık anlaşılsın. Emme de ağır torba ha!.. Vay melunlar vay; Hacı Sabur gibi bir cimriyi bile dolaba koymuşlar, kim bilir herife ne martavallar attılar da, bu canından kıymetli altınlarını aldılar.

⁂

Ali evine gidip ihtiyar anasını uyandırdı.

— Ana hele kalk! it enceğinin biri beni bizledi. Şu tavşan yağını kızdır.

Ali, yaralarını hep böyle tedavi ederdi. Tavşan yağını kızdırır. Yaraya cazır cuzur dökerdi. Üç güne kalmaz en derin yaralar iyiliğe yüztutardı.

Molla torbayı kaptırınca deli gibi olmuştu. Ne yapacağını şaşırdı. Çeşmenin dibine oturarak kötü kötü düşünmeye başladı.

— Eyvah!.. diyordu, eyvah, gitti, uçtu altınlar!..

Bu haydudun elinden, nasıl edip te bunun yarısını olsun kurtarmalı idi. Kendi kurduğu plânı anlatamazdı. Bu paranın Bağdat tekkesine bir adak olduğunu da söylese, dinsiz Ali'yi inandıramazdı. Üstelik herifi bir de bıçaklamıştı. Keşke bunu olsun yapmamış olsaydı!.. belki uyuşmak kabil olurdu. Lâkin şimdi iş işten geçmişti. Buna çare bulamazsa, Molla Mustafa buralardan hemen savuşup gitmeli idi. Hiç başka çare yoktu. İşi bir karmanyola işi yapıp Ali'yi mahkemeye vermek lâzımdı. Hem kendi cinayetini ört bas eder. Müdafaayı nefis işi yapar, hem de parayı istirdat ettirirdi. Lâkin parayı neye bağlamalı idi? Nereye ait demeli idi? Evkaf kasasına ait bir tahsilât deseydi, evkafın tahsildarı vardı. Sonra da kaydı, kuydu, hesabı mevcuttu. Tahkikat ile anlaşılabilirdi. Bu parayı, tekkeye ait bir hebe ve nezir olarak göstermek hepsinden iyi idi; lâkin şeh Ayetullah bu defa yarısını alırdı Bu da iyi bir yol olmamakla beraber, en iyi tedbir bu idi. Molla bunu kararlaştırınca biraz ferahladı, çeşmeden bir tas su alıp içti. Dudaklarını silerken kulağının dibinde, hafif ve ince bir kadın nefesi duydu.

Arkası var

Ailede Vaziyeti Islah Edecek Bi Unsur: KADIN

— Başı 7 inci sayfada —

hulâsa günde ancak 30-100 kuruş ka
nan bir işçidir. Ve bu mikdar kazan
yine bir muvaffakıyettir. Niçe aile
baları var ki günde ancak 15 - 30 ku
kazanıyorlar.

Bu ailenin kadını artık hayata
tan girmiştir. İnhisarlarda, tüccar
polarında tütün işliyen; devlet san
inde iş gören; büyük ticarethanele
mensucat fabrikalarında, örme işleri
yazmacılıkta, mağazaların küçükme
luklarında çalışan binlerce kadınlar
vardır. Ve bu kadınlar günde a
(30-100) kuruş kazanırlar. İstanbul
yük mikyasta bir sanayi merkezi ols
biz o zaman kadını fabrikalarda daha
görürdük. Bu ailenin çocuğu çok
tulmuştur, çok başıboş kalmıştır
kendi kendisine, yerden biter
yetişir ve büyür. Ve sekiz on y
rından sonra biz bu çocuğu her y
bir çırak, bir küfeci, bir g
satıcısı, bir boyacı, türlü türlü k
çocuk işlerinin başında görürüz.
hemen hemen ona yabancı bir muh

Ne yazık ki bu fakir ailede e
çok kere gecelerini kahvede, mey
lerde; kadın da komşularının dert
ortak olarak yıkık külübesinde

İstanbulun her yanı bu örnek
lerle doludur. Bundan bir derece
aşağıya sukut, artık ailenin yıkıldı
hayattır.

Ailenin sarsıldığı ve yıkıldığı b
yat ise baştanbaşa içtimaî bir ya
Tabiatın kahirlerini, hükümetin
miyetin yardımcı elleri burada ka
ve insanî vazifelerinin en mühi
buralarda yapılır.

Halka, sıhhati ile alâkadar olma
öğütleyen, hastalıklara karşı al
cak ilk tedbirleri öğreten (Lok
Hekim) adlı güzel bir aylık mec
neşreden :

Dahilîye Mutehassısı

Dr. Hafız Cema

LOKMAN HEKİM

Pazardan başka günlerde öğle
sonra saat (2½ tan 6 ya) kadar İs
bulda Divanyolunda (104) num
hususî kabinesinde hastalarını k
eder. Salı, cumartesi günleri sa
saat (9½ - 12)ye kadar hakiki fıkar
bakar. Kışlık Telefon: 21044
ayenehane ve ev telefonu 22398

Okuyucularımıza sayın dok
ve değerli mecmuasını tavsiye ed

No. 50 **YARIM AY** BİLMECE KUPONU No. 50

Bilmece No. 50

Öl....m gö...d.n ..ll..te ü..it .t...im f...i
Ya....ın s.n.i ka....de v.t.n ma..un .e. ..hz..

Noktaların yerine gereken harfleri koyunca büyük millî şairimiz Namık Kemal'ın çok meşhur bir beyti çıkacaktır.

Bu bilmeceyi doğru çözenlere armağanlarımız :

Birinciye : 3 metro İpekli empirime kumaş; İkinciye : Podösüet ayakkabı; 3 - 10 uncuya : Biryantin; 11 - 100 üncüye Resimli Ay duvar takvimi.

48 inci sayımızdaki bilmecenin doğrusu : (HAZIR OL CENGE EĞER İSTERİSEN SULHU SALÂH) dır.

Bu bilmeceyi doğru çözenler arasında çekilen kurada kazananlar :

Beş gümüş lira : Menemen Nalıncı Osman mahallesi Akpınar sokağı No. 114 evde Hadi İbrahim Sumer.

Üç gümüş lira : Hasankale Hükûmet dairesi karşısında 78 No. tuhafiyeci Ömer Fevzi oğlu Abdi Kalyoncu.

Bir gümüş lira : İstanbul Nişantaşı Şişli Terakki lisesinde Coşkun Kırca, Ayvalık Bayramoğulları zeytin imâlathanesinde ser makinist Hakkı Tokgöz, Lefkoşe (Kıprıs) Şekisper mektebi 202 No. Selma M. Seyfi.

Biryantin : İstanbul Acıçeşme Numan sokak No. 3 Dürdane Durusoy, İstanbul Beyoğlu Dördüncü okul 230 Sabiha Muhittin, İstanbul Üsküdar Sulh hukuk mahkemesinde zabıt kâtibi M. Artun, İstanbul Dıraman Fethiye caddesi ikinci çıkmaz No. 2 Semahat Taşkın, İstanbul Vefa Erkek lisesi No. 117 Aytekin, İstanbul Kadıköy Rıhtım caddesi No. 1 Sevgi Ökem, İstanbul Haliçfeneri İncebel sokağı 66 İsmail Şenyontar, İstanbul Liman işletme idaresi memuru Cahit, İstanbul Hukuk fakültesi 4980 Adnan Kemal Göksel, İstanbul Beyoğlu 3 üncü okul öğretmeni Faruk Erdemsel.

Resimli Ay duvar takvimi : Ankara Yenişehir Karanfil sokak No. 15 Sedat Celâl, Ankara Mimar Kemâl okulu 449 Emine Sayar, Ankara İtfaiye telefoncusu Celâl Bayrak, Ankara Kültür Bakanlığı ilk öğretim dairesinde Ruhiye Vehbi, Ankara Sıhhat Vekâleti evrak bürosunda Enver Mutlu, Ankara Demirtepe Urunç sokak 7 No. Yenol Oskay, Ankara Orman çiftliğinde bira fabrikası C. Can, Ankara Temyiz mahkemesi birinci cezada A. Özen, İzmir Türk Ofisi B. Gökmen, İzmir Karantine Mimar Kasım sokak 8 No. Fethiye Atamgazı, İzmir Karataş tramvay caddesi 232 Mete Nahmiyaz, İzmir Karataş İhsaniye sokak 15 No. Tului Gören, İzmir Kemer istasyon anbar memuru Feridun Sümer, Turgutlu şekerci Cemal Eti, Tarsus Orta okul No. 5 İlhami Gündüz, Samsun Singer kumpanyasında Necmiye Türer, Samsun Vilâyet idare heyeti baş kâtibi Halil Nuri yeğeni Neşe, Samsun Ağırceza sekreteri Şefik Önen, İzmit Orta okul 848 Doğan Korkut, Tavşanlı Domaniç merkez ilkokulunda Mebrure Gülseren, Eskişehir anbarda stajyer 14519 İsmail İnce, Aydın İstasyon caddesi radyo ticarethanesinde Haydar Özden, Trabzon Toprak sokak No. 3 (Boztepe mahallesi) Beyza, Derince Travers fabrikasında tesviyeci Safi, Rize İnhisarlar muhasebecisi Ömer Levend kızı Gülen Levend, Babaeski Suvarı alayı levazım asteğmen İhsan, Adana kız enstitüsü kâtibi M. Arif Savaş kızı Nevin, Ereğli (Konya) İnhisarlar satış memuru S. Esmer, Mersin Belediye daktilosu A. Reşat Yalım, Adapazarı Orman mühendisi Reşat vasıtasile Necdet, Konya İnhisarlar memuru Mehmet Elman, Konya Orta okul 401 Hamdi, Amasya Belediye daktilosu Mediha Topçu, Amasya mütekait maliye veznedarı Yusuf Soylu kızı Leylâ, Balıkesir Hacı İsmail mahallesi Edremit caddesi 8 No. Zübeyde Dalkıran, Balıkesir Börekçiler uramında Bostancılar sokağında 26 No. Zeynep Kama, Karaman Orta okul 108 Müeyyet Önder, Edirne Kule içi büyük su terazisi tütün deposu karşısında 91 Hadiye Muammer Muğla Orta okul 79 S. B. Aktan, Sıvas öğretmen okulu 259 Feyzi Sayın, Sıvas öğretmen okulu 54 M. Keşoğlu, Mudanya Çınarlı kahve sokağı 7 No. Fatma Sayın, Tirebolu Ziraat bankası muhasibi Nihat Şişman, Lefkoşe (Kıbrıs) Moda potin mağazası No. 36 - 38 M. Necdet, Manisa Derviş Ali mahallesi Arabacı sokak 23 No. Cevat Erkmen, Adapazarı Semercilerde Saraçlar sokağı 19 No. Molö Çetin, Değirmendere Yalıda Çakır Mustafa evinde Abdulkadir, Burhaniye ikinci okul baş öğretmeni Fahri kızı Serap Güney, Edremit, İş bankasında F. Gürelik, Adana Erkek öğretmen okulunda 693 Ülvi Tüzün, Turhalı Şekar fabrikasında stajyer İsmail Coşkun, Denizli Cezaevinde Sadri Sunar, Antalye Gazi ilk okulu 275 Turan Vural, Burdur Mütekait öğretmen Nuri eşi Hatice, Çarşanba (Samsun) Tapu işyarı oğlu Emin Berişpek, Menemen G. G. B. Mustafa Askın, Denizli Ziraat bankası direktörü kızı Sevil Kurtulan, Zonguldak Belediye muhasebecisi Basri Sıdal, Niğde piyade alayında asteğmen Yahya Gürpınar, Zile Büyük cami mahallesi 5 No. Naran, Denizli lisesinde 1028 Rıza Kaplan, Kastamoni lisesinde 573 Nezihe, Çorlu 1 Kor. Top. Tb. 5 Bl. Yd. erbaşı Mehmet Angın, Kırıkkale Süel sanat okulu 15 No. Salih Süerdem, Bursa birinci erkek lisesi 1074 Tayfur Bozoğlu, Amasya İnhisarlar avukatı Hakkı kızı Semahat, Konya sanat okulu 467 Hayrullah Baştimur, İstanbul Bakırköy Zeytinlik Bilgi sokak 15 No. Sahir Kayaboy, Kadıköy Bahariye caddesi Kalfaoğlu sokağı 13 Harika Ekin, Maltepe Süel lisesi 2869 Cemal, Çengelköy bakırcılar caddesi No. 5 Necmi Tuna, Cihangir Güneşli sokak Sun apartman No. 3 Emel Tuncet, Kabataş Erkek lisesi 1281 Sayit Erkan, İstanbul Erkek lisesi son sınıf Necmettin, Arnavutköy 25 inci ilkokul Feridun Şenol, İstanbul Kabataş İnönü kız orta okulu 344 Fikriye Aktaş, İstanbul Kumkapı Mithat paşa caddesi No. 40 Reşad Sevgen, İstanbul Beşiktaş Okullar Güneşi 342 Hikmet Önel, Heybiliada Sanatoryumunda Medeni Akı, İstanbul Beyoğlu Kumbaracı yokuşu No. 80 Nigâr Tamalkon, İstanbul Nişantaşı Baytar Ahmet bey sokağı 43 No. Selçuk Sermet Kaylây, İstanbul Haydarpaşa lisesi 1613 Şemsi Ünsal, İstanbul Taksim Ceylân apartmanı altında Yaman Kollektif şirketi daktilosu Sevan Karahan, İstanbul Eyüp Yeniçeşme Ahmet çelebi sokak 16 No. Sabahattin Diken, Yalova Yollar çavuşu Süleyman Engin

Yazı direktörü : Emin Refik Özman ◆ No. 50 ◆ 1 Mart 1937 ◆ Basan : Resimli Ay Basımevi T. L. Ş.

ON SENE GENÇLEŞTİM

Bundan böyle ihtiyar ve donuk bir hal alan teni, temiz ve genç bir hale soku beyazlaştırmak çok kolay bir iş. Sonunda fen, ten ve cildi iyice besleye maddeyi de keşfedip ortaya çıkardı. Bu madde uğuşturularak tene sürülünce mesamat tamamile açılıp serbest kalıyor. Çizgi ve buruşukluklar bertara oluyor, bazı cilde arız olan siyahımsı noktalar yokoluyor. Bu temizleyici v besleyici madde yalnız: yeni "TOKALON„ kreminde vardır.

Bu maddede, harikulâde bir kuvet bulunduğu için, en çirkin yüzle bile az zaman da genç ve güzel bir hal alıyorlar

" TOKALON„ kreminin " Pembe „ renkli olanını gece yatmadan önc kullanınız. Uykunuzda derinizi tazelendirir. Sabahları ise " TOKALON „ kre minin "beyaz„ renkde olanını kullanınız. Tene bir beyazlık, bir serinlik veri

Beyaz "TOKALON„ üzerine sürülen podra bütün gün kuvetini muhafaz eder. Teniniz, cildiniz nekadar fena olursa olsun "TOKALON„ kremini ku lanmağa başladıktan sonra elde edeceğiniz neticeyi sevinçle karşılayacaksınız "TOKALON„ ile hiç ummadığınız bir netice elde edeceğinize emin olabilirsini